

MARKA

¹ U tienu bijua Jesu kirisi laabaalhanmo cilma
² Nani lan diani nandi osawalipualo Isahi tili nni. Ya nua min soni ya tondo a kani. ³ O tie ya nnilo kpaandi li fuali nni ki maadi ke; hanbi mani t yonmdaano sani ke lan tua sansiedu. ⁴ San bo cua ki wuli bi niba m ñima li fuali nni ki wangi'ba ke ban lebidi bi pala ki ñaa t tuonbiadi. Ke o Tienu n tieni b po sugili bi po. ⁵ Jude dogu nni yaaaba yeni Jelisalemi yaaba kuli bo cuoni Jan kani. B bo tuo ki waani bi tuonbiadi ke Jan wuli'ba Jude kpenu nni. ⁶ Jan bo laa li liadili ke b lugi yeni u yuoyuogu kobidi ki loli li gbanli o ciaga nni. T ñankpandi yeni t siidi n bo tie o jiema. ⁷ Jan bo waan'ba ki yedi: o tiano go ñua n puoli ki pia u paalu boncianli ki cie n i. Mini k pundi yua ba gbaani ki gbindi o taacaagbani
⁸ Mini wani wuli yeni m ñima ama wani baa wul' i yeni fuoñanma i. ⁹ Lani ya daali ke Jesu bo ñani Gaalile dogu nni Naasaleti nni ki cua Jan kani ki go wul'o Jude kpenu i ¹⁰ Jesu n bo ñani mi ñinma nni yaa yogu o bo la ke tanpoli luodi ke fuoñanma ñani ki naani ki lanjiewienga yeni ke baa jagini o po ¹¹ Li yogu o nialu bo ñani tanpoli po ki maadi: O ne tie n bijua n pia li pakonli o po boncianla. N taa n buama kuli ki teni ña. ¹² Ama fuoñanma bo tudi'o ki gedi yen'o hali i tinkuonga nni. ¹³ O bo tieni danapiina ke Sitaani bigin'o, o bo ye yeni t muayandi ke maleki-ba ke u Tienu maleki -nba caan'o. ¹⁴ Ama ya yogu

ke b bo cuo Jan batisi Jesu bo cua Gaalile ki wangi u Tienu laabaanamo. ¹⁵ O bo maadi «u yogu kuli pundi n yeni u Tienu diema mo nagi. Lebidi mani i yama ki tuo u Tienu laabaanamo. ¹⁶ Jesu bo baa Gaalile ñinciama kani o bo la Siimo yeni o waaalo Andele. B bo lu bi janbuandi m ñinma nni ki kpaani i jami kelimaa b kuli bo tie jankpaanla i. ¹⁷ Jesu bo yedi'ba: «cua mani ki ñodi nni n baa cedi yi ya co bi niba i» ¹⁸ Li yogu li yogu b bo ñaa b janbuandi ki ñodi. ¹⁹ Jesu n bo cuoni ki juandi waamu o bo la Zebede bila Saaki yeni o waalo San o ñinbiagu nni ki ñanbidi bi janbuandi ²⁰ Jesus bo yiin'ba ke bi siedi ñaa b báa Zebede u ñinbiagu nni yeni b tuonsontiadi kuli ki ñua Yesu. ²¹ Jesu yeni o ñodikaaba bo pundi Kafarnawomi dogu nni saaba daali ki li jaandieli nni ki bangindi yaaba n ye lienn u Tienu ñomaama ²² O bangima bo yaalidi'bi, kelimaa o bo bangi yeni yikodi waa bo bangi 'ba nani li bali maama gbanbanda yeni kaa ²³ Ke li sua ja ba ye li kani ke i cicili biadi ñua'o ke o yigini ki maadi: ²⁴ Nasaleti Yesutinba yeni fini be yaa po i? A cua ke ñan biani 'ti yoo oo? N bani ñan tie yua. A tie u Tienu niñanmo i. ²⁵ ke Yesu gaa t naajadi ke maadi: «suoni mani lan kani ki ña o nini» ²⁶ li yogunu o ja yeni bo jiidi ki baa ke t tagi biidi yeni bua ña ki yigini ki kpandi o nialu. ²⁷ Li bo yaa lidi ya niba bo ye li kani. Ke bi buali bi lieba ne mo tie be yo oo? I tundi paani ke o tundi yeni yikodi i. O cedi ke a pola mono colni o maama ²⁸ Lan yognu mono ke Yesu yeli doni Gaalile dogu nni. ²⁹ Ban ñani

jufi -nba tantaandieli nni ya yogu ke Yesu yen Saaki yeni San gedi Siimo nba deni. Ke li sua ke Simo cuado dua yeni u gbannantongu. ³⁰ Li yogu mono ke b maadi wani Yesu li gbannanbiedi maama ³¹ Ke Yesu bo cua ki cuo o nugu ki fiini ki sien'o ke ogbannandi songike o fii ki candi'ba. ³² li yenjuogu bi niba bo taa a yيامa kuli yeni yaaba ke a pola nua'bi ki gedi yen'ba Yesu kani ³³ ke u dogu nni niba kuli taa ki ye u diñobu kani ³⁴ Ke Yesu paagi yaaba kuli bo yia, ki go beli ki yaani i cicilibiadi. O bo ki cabi i cicilibiadi ke ban maadi mono ki dugini b bo bani wan tie yua. ³⁵ Yesu yagidi ki fii ki gedi naani ke oba ki ye ki jaan i. ³⁶ Ke Siimo yeni o lieba nua ki kpaao. ³⁷ ki la'o ki maad'o ke bi niba kuli kpaan'o. ³⁸ ke o maad'ba ya cuoni mani tin gedi u kaantianu. I dingbanbinmu nni ke min pan muandi lan po mo, ki dugini lan po n cedi ke n baa ³⁹ Lani ke Yesu togini Gaalile digbana kuli nni ki maadi u Tieniu laabaanjanmo jufi -nba tantaan diena nni. ⁴⁰ o gbaado bo cua ki gbaani ki mia ki yedi: A ya bua a ba fidi ki paagi n i. ⁴¹ m ninñinma bo cuo Yesu ke tandi o nuugu ki sii'o ki yedi: n bua a agbannu n ñanbi. ⁴² Ke li yogunu o gbaado bo siedi ki sua o gbanu kuli ñanbi. ⁴³ Ke Yesu maadi ke wan tuodi ki siedi li kani ki kpaao ⁴⁴ ki maadi: cuo a ñobu ki daa cedi oba n gbadi. Ama ñan gedi ki pan waani sala yidikaaba. Ki tien'ba m ñanbima paalu nani moyisi n bo bili maama ke lan tua bi sieda.» ⁴⁵ ama oja yeni n ñani ya yogu ke o kpaandi li maama kaan kuli. Lan po n bo cedi ke Yesu ji bo kam fidi kua u dogu nni ya

yogu ke bi niba bo la'o. O bo yi ye u dogu kuni naan kan ki ñiana k ye.

DIANGBENGA LIE

¹ Yesu bo tieni nani dana lie yeni ki guani Kaparnawomi dogu nni ke bi niba gbadi ke o ye deni. ² ke bi tigidi ki gbie deni ke finfanm ji t ye baa o diñobu kani. Ke yesu tundi 'ba u Tienu maama. ³ Bi niba bo tugi o yiamo hali ke o Taana kuli kpe. ke bi cua yen'o Yesu kani ⁴ Bi niba bo yia i ke b kan fidi pundi yeni o yiamo Yesu kani Ama bi bo doni Yesu n ya dieli yuli po i ki cibi ki londi ki jün'o Yesu kan ke dua li ganli po. ⁵ Yesu n bo la ke bi pia li dandanli yeni ke o bo yedi yua ya gbanu kpe yeni yeni ke: «n bijua a bàà a tuonbiadi sugili» ⁶ Ama li bali ghabanda dianba bo kaa li kani ki maadi bi pala nni ki tua: « ⁷ Li tieni ledi ke o ne wan maadi nanda i? O sugidi u Tienu i nmaa ba fidi ki di o nisaalo tuonbiadi sugili li yaa tie u Tienu baba ya kaa. ⁸ Li yogunu mono Yesu bo bandi b pala nni n maadi yaala. O bo yedi'ba be yaa po i ke i maali i pala nni n yeni? ⁹ Lan bona lie nni n diidi ya maama paa i? a bàà a tuonbiadi sugili fii taa a kakalugu ki ya cuoni. ¹⁰ Bandi mani ke o nilo bijua pia yiko ki tinga ne po ki baa fidi puni bi niba bi tuonbiadi sugili. O bo yedi o yiamo. ¹¹ Fii ki taa a donduanu bonla k ya kuni. ¹² Li yogunu o ja yeni bo fii ki taa o kakaligu ki pan caa. Ke bi niba kuli ji nua'o. Li bo lidi bi niba kuli ke bi ji yigini ki pagi u Tienu ki tua: tin daa kpeli ki la ya bonla ne buolu. ¹³ Yesu bo guani ñani ki gedi m ñinciama kunu ke u niwuulugu

cua o kani ke tundi'ba. ¹⁴ Jesu bo cuoni o bo la Alife bijua Levi. O bo kaa lonpo diegu kani ke o maadi'o «ya ŋua'n» ke o bo fii ki ŋodi Yesu. ¹⁵ Li ya puoli po Yesu bo kaa Levi deni ki baa je yeni t tuonbiadi danba yeni lonpo gaala yeni o ŋodikaaba. Li kani bi niba bo ŋodo ki yabidi ¹⁶ U Tienu tili banda yaaba bo tie gbanbanda n bo la ke Yesu jeni yeni a lonpogaala yeni t tuonbiadi danba yeni. Ke bi maadi o ŋodikaaba: laabaal ke o dini yeni a lonpogaala yeni t tuonbiadi danba. ¹⁷ Yesu bo gbadi ki maadi'ba: yaaba n pia laafia naa bua dogda se yaaba yia. Mii cua bua ya yi bi niŋanba kaa, n cua bua ya yi t tuonbiadi danba i. ¹⁸ Jan ŋodikaaba yeni falisiani -nba bo loli u ñobu i. Bi niba bo cua Yesu kani, ki yedi'o: Be tieni ke Jan ŋodikaaba yeni Falisiani -nba ŋodikaaba loli u ñobu i? Be tieni ke fini yeni a ŋodikaaba naa loli? ¹⁹ Yesu bo buali 'ba: yua ke bi yiin'o li puokuanli jaanma ba fidi ya kaa konma ya yognu ke o puocaano calo ye b kani i? hali bani baa ye yeni yo lan waagi maama kuli b kan loli ñobu. ²⁰ Ama adana cuoni ke bi ba ñani o puocaano Calo. Lan dana nni ke b baa loligi u ñobu. ²¹ Nilo baa kan taa li cabipanli ki ŋali ki tugini yeni li liadikpeli. A ya tieni n yeni li cabipanli ba dadi ki padi a cabikpeli. a cabipaana n mo tolitoli ki findi. ²² Nilo ba mo ka taa m daakaama ki tieni ñinbobikpeli nni kelima o ya tieni n yeni m daakaama baa mo ki pudi li ñinbobili. m daama yaa n ye li ñinbobili n go biidi. Ama a ya tieni m daama li ñinbobipanli nni. ²³ Li bo tie saaba daali ke Jesu yeni o ŋodikaaba pendi u kuanu nni ki dogi i difiandi. ²⁴ Falisiani -nba bo yedi: «Diidi

mani be tieni ke b tiendi yaala n kua m fuodima daali.» ²⁵ Yesu bo guani ki yedi'ba: «Yii kpeli cogi Davidi n tieni yaala wan bo luo m jiema aa? ke m koma cuo'o wani yeni ya niba bo ye kuli. ²⁶ Li nan bo tieni ledi ke Davidi bo kua u Tieniu diegu nni. ki taa sala ke wani yeni o ḡodikaaba ḡmani. Ama ke li nan bo cabi ke u Tieniu sala yidikaa baba i n ḡmani li paanu. ²⁷ Yesu bo yedi 'ba: «saaba ye bi niba po i; bi niba kaa ye saaba po. ²⁸ Lani po n cedi ke saaba mɔno ye o nisaalo bijua nuugu nni.

DIAGBENGA TAA

¹ Yesu bo guani kua jufi -nba tantandieli nni. O ja bo ke o nuugu kpe. ² Yaaba bo ye li kani bo kpaag'o ki ba diidi Yesu ya baa paagi'o m fuodima daali. Ke ban jalig'o. ³ Yesu bo yedi o ja yua ya nuugu bo kpe yeni: «fii gi sedi t siiga nnni». ⁴ Lani ke Yesu yedi u niwuligu: «i tuo tin tieni li bonjanla bii u bonbiigu bi niba fuodima daali gi gaa o miali bii ki ḡaa wan bode» ama b bo ḡmini suoo. ⁵ Yesu bo nuali'ba yeni li pabiili kelima b bo fiini b pala ke li juagi. Lani ke Yesu yedi o ja yeni «tandi a nuugu» ke o tandi o nuugu ke Yesu paag'o.» ⁶ Li yogunu mɔno faalisiani -nba taani kali ki ji juogidi ban baa tieni maama ki cuo Yesu ki kpa'o. ⁷ Li po ke Jesu yeni o ḡodikaaba gedi m ḡinciama kunu. U niwuligu boncianla bo ḡani Galile ye Jude ki ḡua 'o. ⁸ Jelusalemi dogu, Idume bii juudeni yaa kandima yeni ya diema kpia Tiir yeni sidon. Li niwulugu bo cuoni Yesi kani kelimaa bi bo bani wan suani yaali. ⁹ O yedi o ḡodikaaba ke ban kpaani u ḡinbiagu ke

wan kua, kelima u niwuligu baa mad'o ¹⁰ Wan bo paagi bi niba boncianli yeni, yaaba bo ye li kani kuli ki yia ji bo tudi bi lieba ki gba ban si'o. ¹¹ T tagibiidi danba ya la'o ya yogunu kuli bi yio gbaani o nituali nni ki ya tandi: «ki tua a tie u Tienu bijua» ¹² Ama o bo yi yie ki maadi ke ban daa cedi ban bandi wan tie yua. ¹³ Yesu bo doni li juali po ki yini wan bua yaaba ke bi cua o kani. ¹⁴ O bo lugidi piiga n nibilie ki yin'ba b tondiba. Ke bani n baa fidi ki ya ye yen'o, ke wan suan'ba ke ban ya caa ki wangi u Tienu ñomaama ¹⁵ O bo pun'ba u paalu ke ban ya diali k ñangi t tɔgbiidi. ¹⁶ wan bo yini niba piiga n bonbilie yaaba yela nne simoni yua ke o bo pul'o Piali. ¹⁷ Saaki yen o yualo San Zebede bijaba. yaaba ke Yesu bo pul'ba. Boaner li niima n tie yua maadi nani i tatandi yeni. ¹⁸ Yeni Andre, Filipa, Bartelemi, Matio, Toma, Jak Alifebijua, Tadide Simo Zeloti. ¹⁹ Yeni Juda ISkariyoti yua bo t kuad'o. ²⁰ Lan pugini waamu Jesu yeni o ñodikaaba bo kuni denpo. Ke o niwulugu gɔ taani ban ye naani yeni ki yabi ke wani yeni o ñodikaaaba t ki bàà yaama ki baa je. ²¹ K Jesu niba bo gbia ke b maadi ke ban taa'o kelima b bo tua ke o yanma nni n biidi.» ²² U Tienu maama gbanbanda bo ñani Jerusalemi ki cua. b bo yedi «Belisebul yua tie o pola bado ke o kubi o ya paalu i ki bieli o pola» ²³ Yesu bo yini'ba o kani kaalindima ki pua'bi m kpanjama: «Sitaani tieni ledi k guani beli sitaani i? ²⁴ Ya dogu nni ke bi niba gɔ ki kɔni yeni bi lieba laa dogu kan fidi ya se ke li ñani. ²⁵ Ya diegu nni ke bi niba gɔ ki kɔni b ñmiali nni li diegu

kan fidi ya se ke li ɲani. ²⁶ Li tie ke sitaani ya guani kɔni yeni o bá li waani ke o paqalu bogidi n yeni, o kan fidi ye se o juodi n yeni. ²⁷ Ama nilo ba kuli kan fidi kua o gbanmandaano deni ki fidi fie o piama. ²⁸ Yesu bo yedi n baa maad'i i mɔnmɔni bi niba n tieni ya tuonbiidi bbi bàà sugili b tuonbiadi po, yeni ban sugi u Tienu ya sugidi. ²⁹ Ama yua sugi u Tienu fuonjanba wani kan bàà sugili hali a bada. Ama lan daano kan fidi ya ye hali o hjuodima ki kan tieni tuonbiidi». ³⁰ Yesu bo maadi li kuli ne agbanbanda kelimaa bi bo tua ke o pia o togu biigu. ³¹ O naá yeni o waamu bo cua ki se cancanli ki sɔni o nilo ke wan yiin'o ³² Li sua ke o niwuligu kaa ki lind'o. Oja den yedi a naá yeni a waamu kaa cancanli ki kpaani ɲa ³³ Yesu bo ɲmiam' i ɲmaa tie n naá yeni n waamu. ³⁴ Lani ke o bo 35diidi yaaba kaa ki lindo yeni kuli ki yedi: n naá yeni n ninjanba n yeni. ³⁵ Yua pia li dandanli n po ki tiedi n yanbuama lan nilo n tie n nijua yeni n nisalo yeni naá.

DIANGBENGA NA

¹ Yesu go bo ye yen'ba m ñinciama kunu ki bangib'ba. Ya niwuligu yabi bo kaani kim lind'o. O bo kua ki kali u ñibiagu nni m ñinma po. Uniwuligu kuli bo se li gbangbanli po i. ² O bo pua m kpanjama ki bangi'ba ya bona n yabi. Ki yed'ba m bangima yogu. ³ cengi mani o kpaalo n bo ñani ki bua yaa buu. ⁴ Ya yogu ke o buu bonbintiana bo baa u sankunu i. ke o bonyugida bo cua ki dini. ⁵ bonbintiana mɔ bo baa a tancagida po naan kani ke tanyoma ki ye. Li bo

gbaa pani kelima li kani tandi ki ji. ⁶ Ama u yienun bo doni li bo kuodi kelimaa li bo ki pani ki jiini mɔno. ⁷ Ya binbitiana mɔ bo baa t kunkondi ñaga yeni t kunkondi bo fii luoni ki laa fidi loni puu kuli. ⁸ Ya bonbitiana bo baa ki tinjanga yeni bo pani ki kpedi ki loni. bonbitiana bo loni piina ki ya caa ke tiana mo loni piilub, ke tiani mɔ loni kobiga. ⁹ Lani ke Yesu bo maadi: yua daani ki pia atuba ki baa gbadi wan gbadi.» ¹⁰ Jesu n bo ye o baba o ɲodikaaba piig n bonbilie yeni bo nagini o kani ki bual'o o kpanjama yeni niima nni ¹¹ O Tienu n puni yinb'ba ke i bandi o diema nni tuonli, ama yaaba ji ye ne kuli li tie min ya puab'ba m kpanjama i. ¹² lan yeni b baa nua yeni bi nnuni ama bi kan la puu kuli bi baa gba yeni bi tuba i, yeni ba gbaa yala. Ama bi kan cengi puu kuli. Lani n tie ban da lebidi ki guani u Tienu kanike wan tieni bi po sugili. ¹³ Yesu bo guani ki yedi'ba: i mɔ ki bani m kpanjama yeni bundimi yo oo? Li ya tie n yeni i baa tieni ledi ki fidi bandi ya kpanjama sieni i? ¹⁴ O kpaalo n pagi ya bonbii tie u Tienu maama i. ¹⁵ Bi nitiaba tie nani ya bonbii baa u sakunu yeni. Bi ya gbadi u Tienu maama ya yogu sitaani yi cua ki li yogu ki ñani li maama kuli b pala nni. ¹⁶ Bi nitianba mo tie nani ya bonbii baa a tancagida n yeni bi ya gbadi u Tienu maama ya yogu bi tuoi toma toma yeni lipamanli. ¹⁷ Ama baa pia jiimɔni b pala nn i bi kan fidi juuni sedi u yebiadu ya cua, bii bi niba ya wangi'ba fala Yesu maama po toma toma se ban lebidi ki baa. ¹⁸ Bi nitianba mo tie nani ya bonbii n baa t konkondi nni bani mo tie yaaba n

gbadi u Tieniu maama i. ¹⁹ Ama n yema yanyandi yeni, n̄aimanbuadi, yeni bonbuakaatiana li kuli yi taani ki di o Tieniu maama yeni li ji kan fidi soni tuonli. ²⁰ Ama tianba mo tie nani ya bonbii n baa ki tinɲanga yeni, ban wani tie yaaba tuo u Tieniu maama ki tuo ma ki luoni. bi nitianba loni bonbii yenli, piita taa, bitianba piiluoba luoba, b tianbi kobiga kobiga.» ²¹ Yesu bo guani yedi'ba: oba kan cuoni li fidilisanli ki cibini l bobli nni ki n̄ogini li po. Bii ki gubini u gadogu nni. Bi yituanu u tuntuankaanu i ²² Kelimaa li ba kuli k ye ki wuoni ke bi kan wuodi. lba kuli ki ye ki duagi ke b kan d̄ogidi. ²⁴ O bo yedi 'ba: yi cuo i ba yeni yi gbadi ya maama. Yi gaa Tieniu maama ki soni li tuonli maam, i paadi mo go baa t do n yeni ke li bonli go pugidi. ²⁵ Lani ya po bi ba pugini yua daani wan n̄anbi daani ama yua k daani b baa n̄ani wan pia yali. ²⁶ Yesu go bo yedi: «U Tieniu diema tie nana oo kpaalo n yi buli i bonbii ki tinga yeni. ²⁷ Wan guani yeni wan nua u yienu yeni u n̄iagu kuli, ya yogu kuli li bonbulikaala baa pa ki kpedi hali n̄anma ke waa bani lan maama ²⁸ Ki tinga n yi cedi i bonbii nm pa. Li cili a kinkaga i ki tuani ti fiandi ki juodi m bonbinma ²⁹ i bonbii ya beni ya yogu b baa taa o guadgu kelima li yogu pundi. ³⁰ Yesu go bo yedi: t baa nangi u Tieniu diema yeni be i. lilaa kpanjama ke ti bo yi pua ke m bundima ye i. ³¹ U Tieniu diema tie nani ya kpintiigu ke b yi'u mutardi yeni bii li baa n̄idi ki cie n̄anduna bonbii kuli. ³² Ama b ya buli ya yogu li paa t kpedi ki cie u ḡogidigu tiidi kuli gi go to a bengbenga hali ke a bonyugida baadi tiendi b tedi li po. ³³ O bo

pua m kpanjama boncianli yaali naani yeni wan pua yaama. ki wangi bi niba o laabaalinamo nani bani nbaa fidi ki ji gbadi maama ³⁴ O bo maadi yen'ba kaa pua kpanjama. Ama wani yeni o ηodikaaba yeni bo piadi ki ye b baba i. O yi bundi'ba li kuli. ³⁵ Li daali yenjuogu Yesu bo yedi: tin puodi mani ne po ya boanjali. ³⁶ Lani ke o ηodikaaba taa'o yeni ya ñinbiagu nni ke bi bo ye. ke bi kuli gedi ki ηaa u niwulugu li kani. ke bi tobi mo ηua'o yeni bi ñinbiadi ³⁷ ke u faabiadigu ti fii fiindi a ñinguona ke u ñinbiagu bua pan gbie. ³⁸ Le sua ke Yesu dua u ñinbiagu puoli po ki ki go. Ke b fiin'o ki yed'o: canbáa ηaa bani ke ti bua kpe yaa aa? ³⁹ O bo fii ki yie u faagu po yeni li bali ki maadi: «cedi fuugu» ke u faagu yeni m ñinciama kuli duani suoo. ⁴⁰ Yesu bo guani yedi'ba: «be cedi ki jie n yeni? i ki dugi n po yaa aa» ⁴¹ T jiwaandi bo kua'ba boncianli. Ke bi ji maadi yeni bi lieba: O ne wani tie ηmaa yo ke baa u faagu yeni m ñinciama kuli tuodi o maama i.

DIANGBENGA MU

¹ B bo pundi Galasenia diema yaaba kpenu jaali kani. ² Yesu n bo ñani u ñinbiagu nni ya yogu. o tagibiigu n bo ye ya ja nni nbo ñani a kakula po, ki tuog'o. ³ O ja yeni bo li ye a kakula nni oba kuli bo kan fidi lol'o baa yeni i kudi seseli. ⁴ bi bo kpeli ki kpa kpa ki loli o taana yeni i kuduseseli. O bo yi fidi ciecie li kuli ki dadi yaadi t kudi nilo ba kuli bo ki fid'o. ⁵ ya yogu kuli, u yensiinu yeni u ñiagu o bo yi ye a kakula nni lini yaa kaa a juana po ki kuudi kaa suondi. ki

jaagi wani o bá ya taana a tana ki duoli ⁶ Wan bo la Yesu hali fagima. o bo sani ki cua ki gbaani o nintuali nni. ⁷ ki kpaandi ki maadi: «be n ye mini yeni fini siiga nni, Jesu u Tienu yua ye tanpolu bijua? U Tienu yeli po mia sugili k daa wangi'n fala. ⁸ O bo maadi yeni kelima o bo gbadi ke Yesu yedi: fini o tagibiigu ne ña o ja ne nni» ⁹ Yesu bo bual'o: «a yi ledi?» o bo ñmian'o n yi niwuligu kelima t yabi. ¹⁰ O bo mia yesu ke wan daa beli'ba ki ñani'ba u dogu yeni tinga nni. ¹¹ Li bo sua ke i duoli ye li juali kani ki ñmani ti muadi. ¹² Bi bo mia Yesu ki maadi: A ya beli 'ti ñan nan cedi tin ñodi i duoli ¹³ Yesu bo cabi u sanu ke bani t tagibiidi yeni ñani o ja yen nni ki sani ki pan kua i duoli nni. ke li duoli kuli ñani li juali po ki sani sani ki pan mñinciam nni ki bia b kuli. b bo pundi duoli tuda lie. ¹⁴ Yaaba bo kpa li duoli yeni bo sani ki pan waani li laabaalo a longbana nni yeni li dogu bila kuli nni. Bi niba boncianli bo ñani ki gedi ki pan diidi yaala tieni. ¹⁵ Bi bo pundi Jesu kani ki la ya ja bo pia u tagibiigu yeni ke o kaa ki ñanbi lani ti tiadi ki kaa ke bonli ki pia'o ke t jiwaandi cuo'ba. ¹⁶ Yaaba bo la u tagibiigu n bo ye yua nni; bi bo togidi yaaba cua li kani lan tieni maama ke t tagibiidi ñani oja yeni kani ki kua i duoli nni ¹⁷ lan ya po ke bi bo mia Yesu ke wan ña bi tinga nni. ¹⁸ Yesu nbo bua kua u ñinbiagu ya yogu, t tagibiidi n bo ye yua yeni nni yeni bo mia ke wan cedi wan yegi yen'ba. ¹⁹ Ama Yesu bo ki tuo. Ama li yogu o bo yed'o: «Ya kuni a deni po a buolu po ki pan waanb'ba u Tienu n tieni a po yaala kuli, yeni

wan tieni a po ya niinm n gbadima ²⁰ O ja yeni bo gedi ki pan wangi dekapola dogunni Yesu n tieni o po ya tuonnanma yeni ya ciila bonla n yabi maama ke o yaalidigu cuo'ba. ²¹ Jesu bo guani kua u ñibiagu ki guani puodi ki gedi ne po ya kpenpuoli jaali kani ya niwuligu n bo taani o kani bo yabi, ke o fii se m ñinciama kunu. ²² ke juffi-nba tantaandielu nn canbáa yua ke b yi'o Sayirisi bo cua pundi Yesu kani ya yogu ki la'o yeni, o bo gbaani o taana kani. ²³ Ki miad'o sugili hali boncianla ki yed'o ke o bisalo yia hali ki bua kpe. ke ñan li cua ki ban maani a nuugu o po ke wan paagi ki ya ye. ²⁴ Yesu n bo yegi ye'o ya niwuligu yabi bo ñua ki miab'o ²⁵ O pua mo bo ye li kani ke o soma ña hali piig n bina lie ²⁶ O bo la fala boncianli yeni ya dogidiena yabi kani, ki biani o piama kuli; ama yeni li kuli li bo tu; li bo li biagidi ki pugidi. ²⁷ o bo gbadi ke b maadi Yesu maama, o bo nagini o puoli u niwuligu nni ki sii o tiadi. ²⁸ Kelima o bo yedi o pali nni n ya fidi sii ba o tiadi baba n baa paagi. ²⁹ Ya yogu ke o bo sii 'o o soma yeni kuli bo kama sedi ke o gbanu kuli paagi. ³⁰ li yogunu mono Yesu bo bandi ke u paalu ñani o niini. O bo ñmagidi ki buali u niwuligu ñmaa sii n liadili? ³¹ O ñodikaaba bo yed'o: a nua u niwuligu n miabi maama ke a nan gua yedi ñmaa sii'n i? ³² Ama Yesu bo diidi b kaalindima kaa bandi yua tieni lan bonla. ³³ O jawaanbu bo cuo o pua yeni ke o digibi kelima o bani yaala n tieni ninni. O bo gedi gbaani Yesu nintuali nni ki waan'o i monmoni kuli. ³⁴ o bo yed'o n bisalo a dandanli n tieni a po yaali

n nani. gedi yeni a yanduama a bàà laafia a yianu po. ³⁵ Wan bo maadi yen'o ya yogu li bali maama bangima yudaani yeni bi niba bo ñani bi deno po, ki tuogi ki yed'o: A bisalo kpe'o be tieni ke a gɔ mabidi cabáa i? ³⁶ Ama Yesu bo gbadi ban maadi yaalia; o bo yedi li bali maama dieli canbáa: ñan daa jie daani n n baba ³⁷ O bo tuo ki baa yegi yen'o. li ya tie piali Jaka yeni o waalo Jan ³⁸ Ban bo pundi li bali maama bangima dieli Yesu bo la ya niwuligu n yabi, ke bi tianba buudi ke bi tobi tiendi u fuugu ki tandi yeni u paalu. ³⁹ Wan bo kua u diegu yeni nni o bo yedi'ba: Be tieni ki buudi buudi ki gɔ tiendi tiendi u yaalidigu nanda i? i biga naa kpe kaa o gɔa yo. ⁴⁰ o ñuad'o ama o bo ñani bi kuli cancanli ki i biga baa yeni o naá yeni wan bo yegi ya naataani yeni ki kua yen'bi ki biga n dua naan kani ⁴¹ Yesu bo cuo ki biga nuu i ki yed'o «talita kumi» li bua yedi ke: i jifanbiga n yedi ña fii. ⁴² li yogu mɔno ke i biga fii ki gɔ cuoni, kelima li jifanbiga bopia piiga n bina lie i. U yaalidigu bi cuo'ba boncianla. ⁴³ Yesu bo ten'ba li lanbonli k ban daa maadi nilo ba kuli. O go bo yed'ba ke ban ten'o li bonjekaali

DIANGBENGA LUOB

¹ Yesu bo ñani li kani ki guani o maadogu nni. O ñɔdikaaba n bo yegi yen'o. ² M fuodima daali ke o pundi, o bo kua li bali maama bangima dieli nni ki bangi'ba. U Tienu maama niba boncianli bo cengi o maama ke li gɔ mangi'ba. B bo yedi «o ne mɔ bàà m yanbanma ne le yo oo? ñmaa n ten'o ya yanfuoma na? «O tieni ledi ki fidi tieni ya banciama ne yeni o nuugu i? ³ li ki tie o

kpagikpielo Mliyama bijua, yeni Jaka, Jose, Jude yeni Simoni kaa tie o waamu uu? O nisiaba go ye ti sisiiga ne? Ban wani Jesu bo tie b yaa po biidi. ⁴ Jesu bo maadi yeni'ba: b kan fali sawalipualo yeli kaantianu se o danba dogu nni. yeni o niba siiga nni yeni o deni yaaba kani. ⁵ Waa bo fidi tiendi banciamtiam, li yaa tie wan maani o nuugu yianbi ba ya po ki paagi 'ba. ⁶ b gaafaama bo lidi'o li po. Yesu bo caa a dogibila nni ki ban wangi'ba. ⁷ Yesu go bo yini o piiga n niba lie yeni ki soni'ba niba lie lie; ki puni'ba u paalu k ban ya paani t tagibiidi ⁸ O go bo maad'ba ke ban daa taa bonli ba bi taacenli po. I gbiamu baba ki daa taa jiedi, gi daa taa bogili yeni ya gbanñadu pia liiga. ⁹ Ama yi pili yi pia ya caacaadi g da taa liadi yenli baba. ¹⁰ O bo yedi'ba «Yi ya cani yua ya deni kuli yi ya ye lankani, hali yi pan siedi laa dogu nni. ¹¹ B yaa tuo ki gaa i candigu gaa cengi i maama naankani, yin yi ña laa dogu nni ki piini i taanmaada ke la tieni sieda i po. ¹² Bi bo ñani ki pan wangi buolu faagidi yen ti biidi tienima ¹³ B bo jaandi ki ñangidi t tagibiidi bi niba boncianla po, ki sogini m kpama yaaba yia po ke b paagidi. ¹⁴ O bado Herodi bo gaa li sawalo kelima Jesu yeli bo ñani kaankuli, nitianba bo tua: Janbati n guani ki fii bi tinkpiba siiga nni. Lani n cedi ke o pia u paalu ki suani ya yaalidigu bancianma ne. ¹⁵ b mo yi nmaadi ke «ke ELI YO» tianba mo n yedi li baa tie yoguba ya saawalipuala nikpela siiga nni yua bii? ¹⁶ Ama ya yogu ke Herodi bo cengi o maama o bo yedi: Li baa tie Jan min bo jia yua ya yuli yeni n fii bii? ¹⁷ Li bo sua yogunu

ba Herodi bo cuo Jan ki lol'oki luon'o li yonmdieli nni kelima o bo fie o waalo Filipa ya denpua ke o tua o ya pua yeni po. ¹⁸ Jan bo maadi Herodi: laa dagidi yeni ñan kuani a waalo denpua. ¹⁹ Ama Herodisa pali bo biidi Jan po ke n bua ban kpa'o. Ama o bo kan fidi kpa'o. ²⁰ Wani Herodi bo jie Jan kelima o bani ke o tie ya nilo mɔni ki tiegi; kaa pia tagili ba kuli, o ya bo gbadi Jan tundi ya yogu o yama bo yi ñmadi. Ama yeni li kuli o bo yi fidi cuo o ba ki ya ye yeni li pamanli. ²¹ Nani Herodi madijaanma daali n bo pundi. Ki cedi ke Herodiasi bàà u sanu ki ba tieni wan bua yaala. Herodi bo tieni t jaanjiedi ke li yabi ki yini a mintiela canbáa - nba, a mintielitotiebi liiga yaaba kuli yeni Galile dogu nni liig yaaba kuli. ²² Herodiasa bisalo bo kua bi niba yeni siiga nni ki jeli i ciagi ke li mangi Herodi yeni jaanma tantaani tieba kuli pala. O bado bo yedi: ñan bua yaala kuli ñan mia n baa teni ña. ²³ O go bo poli ki yedi: ñan mia yaala kuli n baa puni ña baa li ya tien dogu mɔno n baa bogidi ki teni ña. ²⁴ O jifaano bo ñani ki pan buali o naá: a bua min pan mia'o be i? O naá bo maad'o ke Jan batisi yuli. ²⁵ Li yogu ke o jifaano guani hali o bado kani. ki mia'o ki yedi: n bua ñan tieni Jan batisi yuli ki tadiga nni ki pun'n. ²⁶ O bado pali bo biidi paaa ama nani wan bo poli yeni bi nitaaantieba n ye yeni o bo kan fidi yie ²⁷ Lani ke o bado bo soni minteeli-nba canbáa yendo ya minteela n guu kan ke ban cua yeni Jan yuli na. Yaaba bo guu li yonmdieli kua ki cua jia li yuli ²⁸ b bo kpieni li yuli yeni ki taditialigu nni ki cua

yeli ki teni o jifaano, ke o jifaano mo ji teni o naa. ²⁹ Jan nodikaaba n bo gbadi ke li tie yeni bi bo cua ki taa o gbannandi ki pan bili o tanlogu nni. ³⁰ Jesu tondiba bo guani ki taani o kani. B bo togidi ban bo tieni yaala yeni ban bo bangi bi niba yaala kuli. ³¹ O guani ki yedi'ba tin gedi mani n fanfama po bi niba n k yabi naan ki fuodi. Kelima ya niba bo kuni yeni yaaba bo cuoni kuli bo yabidi. b bo k baà fuoma ki baa jiedi. ³² Li po bi bo kua u ninbiagu nni ki gedi pan ye b baba. ³³ Ama ban bo siedi ki caa i dogi nni niba boncianli bo bandi ban caa naani gi siani bi taana po ki baa gbaa pundi yemba. ³⁴ Ban bo ñani u ninbiagu nni Yesu bo la ke u niwuligu yabi paa ke m niñinma cuo bi po kelima b bo tie nani ya pee k pia pekpaalo yeni. Li yogu o bo cili ki wangi'ba ya bona yabi. ³⁵ U yienu n bo bua baa o nodikaaba bo nagin'o ki yedi: u yogu pendi o ne mo tie fuali nni ñianli k kɔbi. ³⁶ cabi daa ke ban fidi yadi kua i dogbinmu nni ki baa yaala ke b baa je. ³⁷ O bo ñmia'ba ki yedi ba: Yinba mono n puni ba liba ban je. B bo maadi'o «a bua tin pan daa kuumukobilie ya paanu gi fidi dini ba? ³⁸ Yesu bo yedi ba: yipia paanu bonjena bona ñaa yo? Gedi mani ki pan diidi? Ban bo bandi yeni b bo yedi: paanu bonjena mu yeni jami lie. ³⁹ O bo yedi ba ke ban cedi bi niba n kali cagili cagili t muasuandi po ⁴⁰ B bo kali cagili cagili kobiga kobiga yeni piimu mu i. ⁴¹ Wani Yesu bo taa paanu bonjemuuda yeni jamilie yeni ki yaadi ki diidi tanoli po, ki jaandi u Tienu ki ñmiidi ñmiidi ki teni o nodikaaba ban bogidi u niwuligu. O go

bo bogidi b kuli i janliedi yeni. ⁴² B kuli bo dini hali ki pan guo. ⁴³ B bo wodi wodi ban nmani nmani ki sieni ya paanu yoli yola yeni ya janjena ki gbieni piig nbaabuodilie ⁴⁴ Yaaba bo nmani paanu yeni bo tie jaba tudamu. ⁴⁵ Li yogu Yesu bo fiini o nɔdikaaba ke b kua o ninbiagu ki ga o liiga ki baa duugi ki gedi ne po ya bonpuoli Betisayi ya dogu po. hali baa ti cabi o niwuligu ⁴⁶ Ban bo t yadi ki kuini o bo doni lijuali po ki pan bo jaandi. ⁴⁷ U niagu n bo bua baa o nɔdikaaba bo ye u ninbiagu nni hali m ninciama siiga nni. ke Yesu li ye li jaali po o baba. ⁴⁸ Obo la ke b kudi u n ninbiagu yeni fala kelima u faagu bo togid ba. Li bo bua pundi i kootonmuai fiindimna, Yesu bo cuoni u ninbiagu po ki caa b kani ki bua balini ki pendi ba. ⁴⁹ Ama ban bo la'o ya yogu ke u cuoni u ningbani po b bo maali ke li tie yigini ke b yigini ⁵⁰ Kelima b kuli bo la'o ke i jiejie bo kua'ba. Li yogunu mono Jesu bo maadi'ba: ki yedi ba: paagi mani i pala mini le ge. daa jie mani. ⁵¹ O bo kua ki taani yen ba u ninbiagu nni ke faalu mo go sedi. Li bo yaalidi'ba hali canyiin. ⁵² B bo k fidi bangi wan bo taa paanu bonjena mu ki mia u Tienu ki tieni maam, li niima nni kelima b pala bo jogini. ⁵³ Ban bo dugi m ninciama b bo pundi Senssareti ya tinga nni ki go sieni u ninbiagu ⁵⁴ Ban nani u ninbiagu nni ya yogu bi niba bola'o ki band'o ⁵⁵ B bo yadi a longbana nni ki siani taadi a yiama yeni b duanduankaadi, b bo tugi'ba ki caa yen'ba ban gbadi ke o ye naankan kuli ⁵⁶ Wan bo gedi naankani kuli a longbana nni i dogciamini nni, b bo yi taani a yiama ki cua yen

ba bi niba n bo taandi bi lieba naani; ki ŋanbi mia'o ke wan cabi ba ban sii ba o tiadi kun po baba, yaaba kuli bo yi sii bo yi paagi.

DIANGBENGA LELE

¹ Farisiani -nba yeni li bali gbanbanda tianbi yaaba n ñani Jerusalemi bo taani ki cua Jesu kani. ² B bo la bi ŋɔdikaaba ke bi tianbi dini yeni i nuujɔgidi bii kaa nidi. ³ L i bo tie ki faalisiani -nba yeni ban yi yaaba Jufiba kuli kan dii kaa ŋanbi nidi. kelimaa b bo ŋua bi danba bogida i. ⁴ Faalisiani -nba yua bo ñani li taanli ki kpeni o daa bo kan dii se wan gbagi ki m ñinma ki ŋanbi ki nidi ki ŋanbi o ba ki ñani li kuali. B bo kubi b danba bogida bontiana yaali n yabi, lan tie i tadiñukaamau, a cuana yeni t kudimɔndi tadimu, Osaadikaanu li kuli ya ŋuudima. ⁵ Faalisiani -nba yeni li bali maama gbanbanda bo buali Jesu: li tieni ledi ke a ŋɔdikaaba wan ki kubi t nikipela kuana i? ki di yeni i nuujɔgina i? ⁶ Ama Jesu bo guani ki ŋmiani ba: Yinba pala lie danba Isayi bo tuodi ki waani ki saaawali yeni ke li tie mɔnmɔni. Ya niba nye naan ki jigindi nni yeni bu ñɔbu baba, ama b pala wani b fagi yeni nni. ⁷ Baa jaandi nnii yeni mkpiagidi baa kuli bi niinn. B ŋaa ki bangi bi nisaliba n diani ya bali maama bangima baba. ⁸ Yi ŋaa u Tienu bali maama ki nan ŋua bi nisaliba ya jaama bogida ⁹ O gɔ bo yedi ba: yi li luni u Tienu maabilikaama canyiin. ki waa ŋua yala n tie o bogida. ¹⁰ Kelimaa Moyisi bo yedi: cɔlini a báa yeni a naáki yedi: fini yua maadi a báa bii a naá maabiigu a ba t kpe li

po. ¹¹ Ama yinba wan yedi: ke nilo ya yedi o báa bii o naá ke wan bo bua todi'o yaala yeni tie ya paabi n dagidi yeni u Tienu i ¹² Li po i kan cab'o wan todi o báa lani yaa kaa o naá. ¹³ Lanwani yi piini u Tienu maabilikaama yeni i bogida yali ke i fuo lienn. i go tiendi ya bona yabi ki naani yeni lani. ¹⁴ Jesu go bo yiini ya niwuligu n bo nagini o kani bo yedi: Yinba kuli n songi mani yeni niinn ki go gbadi. ¹⁵ lba kuli ke ye o nifosaali niin po ki cua o niinn ki jogin'o. ¹⁶ B yanfuodanba n njanbi gaa yi naa diani biga. Yua pia a tuba ku baa songi wan songi. ¹⁷ Ya yogu ke Jesu bo siedi ki kua o deni nni. O ñodikaaba bo bual'o laa maama bundima. ¹⁸ Yesu bo yedi ba. Yinba mo daa pia yanfunma yo oo? yinba gi nua ke yaala kua kua o nilo niinni kan fidi ki biid'o ¹⁹ Kelima yaala kua bu ñobu nni nan kan jiidi kali o pali nni. ama li baa jiidi o tugu nni ki gedi pan ña o nigidi kaanu. Jesu bo yedi lan bonla ki waani ki jiema baa kuli kan jogini o nilo. ²⁰ o go yedi ba: yaala n ña o nilo nni lani n jogid'o. ²¹ kelima po nilo pal nni naa ti maalibiidi, lan tie m conconma buolu kuli u subu li nikpali ²² m conconma li ninponbiadili m biadima, i janbi i, m ñalima. yi nanga, t tuonjogidi tiema, t japaadi, gi bua li konli. ²³ Lan bonbiadili buolu kuli ña o nisaalo nni. ki jogid'o. ²⁴ Wan bo siedi li kani, o go bo gedi ya dogi yi Tyli yeni Sidoni ya tinmu nni. O bo cua o candiegu kaa bua nilo baa kuli n bandi ke o ye li kani. ama o bo fidi wuoni. ²⁵ li yogu mono o pua yua ya bisalo ke t tagibiidi bo ñua 'o yeni bo gbadi ke b maadi ke o ye. O bo cua

ki gbaani Yesu taana po i ²⁶ Li pua bo ñani Fenesi Siiri dogu nni. o bo mia ke Yesu n beli ki ñani t tagibiidi o bisalo nni. ²⁷ o bo yedi'o: tieni suo ki biga n dá di t jiedi o. Kelima laa ñani ban taa ki biga jiema ki luni i sangbanli. ²⁸ Ama o pua yeni bo guani ki jiin'o: ki yedi ya sangbanbila laabi u saajekaanu kani je a saajoga i. ²⁹ Ke Yesu yedi'o: kelima ñan maadi ya maama ne po fii ki kuni. ke i cicibiadiga ñani o niinni. ³⁰ O pua yeni bo ñani ki kuni o deni po i. Ke o pan sua ke i cicibidiga yeni ñani o biga niinni ke o dua u duanu po. ³¹ Yesu bo fii Tiiri Tinga nni ki tɔgini Siddoni ki go lindi ki tɔgini Dekapola diema n ki ñani ki pan caa Gaalile ñinciama po. ³² Bi niba bo cua yeni li tuukpaali o kani ke m maama paa o po. B bo mia ke wan maani o nuugi o po. ³³ bo taa'o ki fagidi yen'o o niwuligu ki taa o nuubila ki tuuni o tuba nni ki go taa o ñinsandi ki sii o lanbu po. ³⁴ Lani o bo nuali tanpoli ki fuodi ki jiini ki yedi: «Efata» lani tie pigidi ³⁵ lan yogunu li tuukpali tuba bo kpaadi u lanbu mo n tabidi wan ji ya maadi bonjanla. ³⁶ Yesu bo yedi ba ke ban daa maadi nilo ba lan bonla. Ama ke bi ñanbi kpaandi ke bi niba gbadi wan tieni yaala. ³⁷ Ke bi niba gbadi ke li yaalidi ba hali boncianla ke bi ji tua: o bontienkaala kuli ñani. o cedi ke a tuukpaana gba ki a muula mo maadi.

DIAGBENGA NIIN

¹ Lani dana nni u niwuligu go bo taani ki yaabi baa bo pia ban baa je yaala. Jesu bo yini o ñodikaaba ki yedi ba: ² U niwuligu ne bonli pia n po m ninñima, kelima dana taa n yeni ke bi

ye yen'n, bi naa go pia ban baa je yaala. ³ N ya baa n̄aa ba yeni m koma ke ban yaa kuni, bi baa cuagui u sani nni kelima tianba deni fagi. paaa ⁴ O ḥodikaaba bo ḥmia'o ki yedi: T baa fidi ki baa le ya fuali ne yaa paanu ke u niwuligu nee n di lan dagidi ba. ⁵ Jesu bo guani buali ba: paanu bona n̄aa yo ke i pia? bi bo guani ḥmia'o: paanu bona lele. ⁶ Bi bo cedi ke u niwuligu kali tinga nni. O bo taa o paanu leleda yeni ki yadi ki tieni u Tienu balga ki jendi jendi ki teni o ḥodikaaba ke ban bili bili u niwuligu kani, ke bi bo bili bili u niniwuligu nintuali nni. ⁷ Janbimu ba mo bo ye waamu ke o go bo tieni u Tienu baliga li mo ya po ki teni o ḥodikaaaba ke ban bogidi u niwuligu. ⁸ Bi kuli bo dini ki guo ke bi taani taani ban jeni ki iseni yaala ke li gbie baabuociandi lie. ⁹ Yesu n bo cabi yaa niba bo pundi jaba tuda na ¹⁰ li yogu mono wani yeni o ḥodikaaba bo fii kua u ñinbiagu i ki pan gedi hali Dalimanuta ya diema nni. ¹¹ Li ya puoli po Frisiani -nba bo cua ki bua bigin'o. ki maadi t bua ki mia ḥan tieni t po ciila yaala wani ke a ñani tanpoli po. ¹² Ke Yessu fuodi jiini ki yedi ba: Be tieni ki mola niba kpaani ciila baba i? n maadi i monmoni bi kan tieni ciila ba mola bi niba po ¹³ Li yogu mono Jesu bo sieda n̄aa ba. Ki kua o ñinbiagu yeni ki dugi kigedi ne po kpenpuoli. ¹⁴ O ḥodikaaba bo sundi kaa kubi paanu. baa bo pia jiema baa kuli u ñinbiagu nni, paanu yenli baba. ¹⁵ Yesu bo wuoni ba paanu yeni ki yedi ba: «cuo mani i ba ki logidi Falisiani -nba yeni Herodi dabili. ¹⁶ o ḥodikaaba bo maali bi ḥmiali nni ki yedi: li tie tin k pia paanu yeni yaa po i. ¹⁷ Yesu bo bandi ki yedi ba: be yaa po i

ke i maali nani yi ki pia kpanu yaa po i? Yi mo daa bandi lba yoo oo? yi daa gbadi yaa aa? Yi mo ya pala go daa juagi. ¹⁸ Yi pia a nubina ki naa nua yo, yi pia a tuba k naa gba yo, nani yi tiani li ba ¹⁹ min bo taa paanu bona muu i ki jedi jedi ki bogidi bogi nitudimuudiba yeni, yin bo taani ya bonjena yeni bo gbie baabuodi n̄aa i? Bi bo guani yedi: «piigalie» ²⁰ Min go bo taa paanu bona lele ki jendi jendi ki bogidi niba tudana yeni, yi bo taani ya bonjena n sieni baabuodi n̄aa i? ²¹ Yesu bo yedi: yii go li kpaagi kaa bandi hali yeni mola? ²² Ban bo pundi Betasaida. Bi niba bo cua yeni o ja juamo Yesu kani ki mia ke wan sii'o. ²³ Yesu bo cuo o juamo yeni o nnuugu ki dia'o ki pan ñan'o u dogu nni. Wan bo sii o nuni ki go maani o nuugi o po ya yogu o bo bual'o: «a nua bonli ba?» ²⁴ O bo ligidi o nibina ki yedi: n nua bi niba ke bi tie nani i tiidi yeni ki cuoni. ²⁵ O bo guani ki maani o nuugi o nini po, ke o ja yeni bo ligidi o nuni ki nuali n̄anma, ki ji la ke o nualicanyiin ²⁶ Yesu bo cian'o bi deni po ki yedi'o: n̄an daa guani kua u dogu nni. ²⁷ Yesu bo ñani yeni o ñodikaaba ki pan caa Filipyeni Sesare dogibila nni. Ban bo ye u sanu nni o bo buali ba? Bi yedi ke n tie n̄maa yo? ²⁸ Bi bo guani yed'o «tianba Janbatsi» tianba «Elia» ke bi tianba mo tua «ke bi saawalipuaba siiga nni yendo n fii» ²⁹ Ama o bo buali bani ke bi mo ji ye ke o tie n̄maa yo? Piali bo n̄miani: A tie u Tienu n gandi yua i. ³⁰ Yesu bo kpaaba li lanbonli ki yedi ba; yi cuo yi ba ki daa yedi nilo baa kuli kani min tie yua. ³¹ Yesu ji bo cili ki wangi ba

ke li taladi o nilo bijua n la fala ke a nikipela yeni sala yidikaaba yudanba yeni li bali maama bangi kaaba gbanbanda n yie ki cedi ban kpa'a'o. Ama dana taa daali o baa fii bi tinkpiba siiga nni. ³² O bo kadi wani ba canyiin Piali n bo taa'o ki jodi waamu ki fuu yen'o. ³³ Ama Yesu bo guani o ñodikaaba kani. O bo funi yeni Piali ki yedi: «sitaani ña n puoli po» kelima a yaa maalima nan k taa yeni u Tienu ya yaali. li ti nisaliba ya yaa me. ³⁴ Yesu go bo yini u niwuligu ke bi nagini o kani ki taani yeni o ñodikaaba ki yedi ba: Yua bua wan ya ñua n kuli se li daano ni jiini o ba. Ki taa n daapɔnɔnli ki bugi ki yaa ñua ni. ³⁵ Kelima yua n bua wan gaa o miali o baa buon'li. Ama yua mo baa puni o miali mini yeni n laabaalinanmo po o gua baa la 'li. ³⁶ O nilo yua baa ki diedi ñanduna kuli ke o naano nan bodi li baa todi a mo be? ³⁷ O nilo baa fidi puni be yo ki lebidi o miali? ³⁸ Kelima yua jie n fe n po yeni n maama po bii naa niba, yaaba n conbi ki go tie t tuonbiidanba ye n siiga nni. O nilo bijua mo baa jie laa nilo po i fe, o ya t cua yeni o ba kpiagidi; ki ji yegi yeni maleki -nba yaaba n gagidi ñani hali ya yogu.

DIANGBENG A YIAN

¹ Yesu go bo yedi ba: Hali n yedi i monmoni yiba yaaba yeni kuli. i siiga nni tianbi kan kpe kaa la u Tienu diema cua yeni u paalu ² dana luoba n bo pundi, Jesu bo taa Piali Jaka yeni Jan wani yeni bani baba ke bi doni li juali yuli po ³ O tiayiekaadi bo pendi payi payi ki ñiligi boncianla hali hali ke nilo baa kuli kan fidi ñuudi lan pendi

yeni ⁴ Eli yeni Myisi bo cili ki dogidi bi kani ki cili ki maadi yeni Yeni Yesu. ⁵ Piali bo yedi Yesu: li baa nan tin ji ya ye ne. a yaa tuo t baa pua jodi taa; fini yenli Moyisi yenli Eli mo yenli. ⁶ Piali bo bani wan baa maadi yaali. kelima i jeje bo cuo ba. ⁷ U tawaligu bo cua ki libibni bi po ke u nialu maadi u tawaligu yeni «o ne n tie n bibuadiga ya cengi mani o» ⁸ Ya yogu ke o ndikaaba bo nuali ki lindo baa bo la ke nuli se se Jesu baba. ⁹ Ban bo ji li juali po Yesu bo maadi ba ke ban daa waani nilo ba kuli. ban la yaala hali yeni o nilo bijua n baa t fii bi tinkpiba siiga nni. ¹⁰ Bi bo tieni wan yedi yaala ama bi bo nia yeni bi yaaba bi tinkpiba fii n tie yaala. ¹¹ Bi bo buali Yesu? Li tieni ledi ke li bali maama gbanbanda wan naa maadi ke li tie Eli yo n gbaa cua. ¹² O bo guani maadi ba lan nan tie yeni ke Eli baa gba cua gi nanbi li bonli kuli. Ama li nan tieni ledi ke li diani ke o nilo bijua baa la fala boncianla nani yua k pia kpiagidi yeni? ¹³ N baa yedi ke Eli cua mono, ama bi soni o nani lan bo bua maama yeni, nani lan bo diani o po maama yeni. ¹⁴ Ban bo guani bi ndikalieba kani bi bo la u niwuligu ke bi yabi ki lindi ba ke li bali maama gbanbanda maadi yeni ba. ¹⁵ Ya yogu ke u niwuligu kuli bo la Yesu li yoginu li bo yaa lidi ba. ke bi ji siani ki caa o kani ki ji fuond'o ¹⁶ Yesu bo buali o ndikaaba ban bo pagi ya panpagu. ¹⁷ U niwuligu sinsiiga nni yendo bo guani yed'o: N bo cua yeni n biga a kani o pia u tagibiigu ke li mabid'o ke waa fidi maadi. ¹⁸ Li ya fii o po li yi gul'o tinga nni. u ñinsankpankpangu n ya ña u ñobu nni ke o

ηmani a ñina. n bo mia a ηodikaaba n dli ki ñani
 ga a niinni ke baa fidi. ¹⁹ Jesu bo guani kiyedi ba:
 yinba yaa niba k pia dandanli yeni; n gɔ baa ye
 yeni ya caa beyogu i; n gɔ ba bàà sugili yi po
 caa yeni be daali. cua mani yeni li biga. ²⁰ K e
 bi cua yen'o Yesu kani. i cicibiadi n bo la Yesu
 yaa yogu ke bi fuuni i biga lun'o tinga nni ke t
 ñinsankpankpangu ña u ñobu nni. ²¹ Yesu bo
 buali ki biga báa: u laa yogunu yo ke li bonla
 cil'o. ke yi biga báa guani ηmian'o hali o bon
 waama. ²² U yogu tianu li baa lu'o u muu nni yeni
 m ñinma nni ki ya bua buon'o. Li ya tie ke a baa
 fidi tieni bonli baa ki faaab'o ti po. ηam gbadi
 ti po m niñinma ki todi tinba. ²³ Yesu bo guani
 ki yedi: li ya tie ke a baa fidi libonli. Lanbonli
 tie faala yua pia li dandanli po. ²⁴ Li yogu ki
 biga baa bo kpaandi ki yedi. N pia li dandanli
 todi'n ke i dandanli n pugini. ²⁵ Yesu n bo la ke
 bi niba siani ki taagi bi kani wan tandi yeni u
 paalu i cici biadi po ki maadi: fini u tagibiigu
 yua muugi ki wabini ne n yedi ηa: ña ki biga
 ne nni ki daa faa guani o kani hali a bada. ²⁶ U
 tagibiigu bo yigini ki digibi ki biga hali ηanma
 ki ñani o niinni ki ηa'o. ki biga bo dua ki naani
 nani yua kpe yeni. Ke u niwuligu siiga nni tianba
 bo maadi ke o kpe mono o. ²⁷ Ama Yesu bo cuo o
 nuugu ki fiin'o ke o jawaalo fii ki se. ²⁸ Yesu n bo
 kua li dieli nni ya yogu yeni o ηodikaaba baba,
 bi bo bual'o yeni u jiejegū. «Be tieni ke tinba
 wani naa fidi beli ki ñani naa tagibiiga? ²⁹ O bo
 ηmiani ba: ya tagibiiga ye ne kan tuo ña ke li
 yaa tie yeni jaandi yaa kaa. ³⁰ Bi bo siedli li kani

ki tɔgini ki ñani Galile. Yesu nan bo k bua bi niba n bandi ban ye naani ³¹ Kelima o bo wangi o ɲodikaaba ki yedi ba: bi baa janbi o nilo bijua ki ten'o bi nisaaliba nuugi nni ban kpa'o ama o kuuma dana taa daali o baa fii bi tinkpiba siiga nni. ³² O ɲodikaaba bo k gbadi li maama niima nni. Ama bi bo jie yeni ban bual'o li po. ³³ Ban bo pundi ya dogu ke bi yi Kapeenawomi. Yesu n bo ye deni yeni ba o bo buali ba? Yi bo nia bee u sanu nni? ³⁴ Ama bi bo ɲmini silbi kelima u sanu nni bi bo nia yeni bi lieba. ke ban bandi yua baa tie liiga yua. ³⁵ Lanwani Yesu bo kali ki yini ban piiga n niba lie yeni ki maadi ba: Yua bua wan tua i liiga yua se wan tuo ke wani n njuodi yi siiga nni ki guani tuo ke o tie bi niba kuli naaciemo. ³⁶ Lanwani o bo taa ki bonñidiga ki sieni bi siiga nni, ki gua taa'o ki ɲmabi ki maadi ba: ³⁷ Yua tuo candi a bila ne siigi nni ba yendo kelima n ya yeli po o candi mine. yua n candi ni waa candi mini baba kaa o candi yua n soni n mo i. ³⁸ Jan bo yedi «canbáa t la ja baa ne ke o beli ki yaandi o sanpola a yeli po ke t yie o po kelima waa ɲua ti. ³⁹ Ama Yesu bo guani ki yed'o. Daa tiedi mani o po kelima nilo baa ki ye ki tieni yaalidigu tuonli n yeli po. ki go guani ki maadi n po maabiigu. ⁴⁰ ki koni yeni t kuli tie t yua i. ⁴¹ Yua teni yi m ñinma kelima n yeli po kelima i ti Kiriſi niba o luo o panpaani. ⁴² Ama yua ba tuulini ya bidi n daanni nni po ne ke baa yendo tudi u Tienu sonu li baa ɲani ki cie li daano ban lan'o li naali ki lu 'o m ñinciamanni. ⁴³ A nuugu ya cedi ke a tie t tuonbiidi ɲan jia'o. Aya kua u Tienu deni ki

pia nuuyendu ⁴⁴ Li baa ɲani a po ki cie yeni ɲan ya pia nuugi lie. ban lu ɲa u muubugu nni, ya muu kan gbidi nni. ⁴⁵ A taali mo ya cedi ke a tie t tuonbiidi ɲan jia'o. ⁴⁶ Yua kua u Tienu deni ki pia taayenli li baa ɲani o po ki cie ɲan ya pia taana lie ban lu ɲa u muubuogu nni. ⁴⁷ A nuubila mo ya tie a po tingbali bonla ɲan logidi ba. A ya pia nuubiyenli ki baa kua u Tienu deni li baa ɲani a po ki cie ɲan ya pia nuubila lie ban nan la ɲa u muubuogu nni. ⁴⁸ Naani ke a bonfuoda lugi yogu kuli k kan kpe yeni u muu n co naani k kan gbindinni. ⁴⁹ O muu n baa tɔgini ki saali bi niba kuli naani nani n yaama yen. ⁵⁰ M yaama mani ama o ya t luo u manu yi baa taa be yo ki gua mangi ma? Yaa ye mani ye i lieba yeni m yanduanma.

DIANGBENGA 10

¹ Jesu den siedi laa kaanu ki gadi Jude diena nni Jedena kpenu puoli po; bi niba go den taani o kani kuli boncianla. O den tundiba nani wani n li maani ki tiendi maama. ² Falisi niba den cua o kani, bua dia u diagu yeni yaa baali n tie ne: «li cabi ke o ja n ñani o den pua?» ³ Ke o ɲmiaba. «Moyisi den maadi be li po?» ⁴ Ke bi yedi: «Moyisi den maadi ke o ja yeni n teni o pua yaa tili waani ke o ñani o ki cabi o.» ⁵ Li den tie i kangbadima po i Ke Moyisi bili i po laa maama.» ⁶ Ama n cilima nni yogunu, U Tienu den tagi ja yeni o pua. ⁷ U Tienu den tagi ja yeni o pua. Li yaa po i, Ke o ja baa ña ki ɲa o na yeni o ba ki taani yeni o pua, ⁸ Ke ban taani ki tua gbannandi yendi, lanwani baa ji tie bilie kaa, bi ji tie yendo.

⁹ Yeni, U Tienu n taani yaala, nisaalo n daa paadi
¹⁰ Ban pundi deni, bi ḡodikaaba den buali o laa maama nima nni. ¹¹ Ke o maadi ba ne: «yua ñani o pua ki ḡo ki taa potḡo tieni n conconma ki mani laa pua po. ¹² O pua mo yaa ñani ki ña o calo, ki kuni ja to, tieni n conconma i ¹³ Lanwani bi niba den cuoni yeni o kani ab Yeni li mḡoni n maadi i, ¹⁴ u baculi kan ba kua U Tienu diema ¹⁵ Lanwani ke o gaa a bila o nuu nni ki maani o nuu bi po ki gaali bi ba ki yadi o yedinanma bi po. ¹⁶ Jesu den yedi o: «Be yaa po i ke a yeni nni mḡono? Nilo baa kuli ki ñani li yaa tie U T ¹⁷⁻¹⁸ wan den fii ki ba gadi liiga, ke o nilo sani ki cua o kani, ki gbaani o nintuali, ki bualo: «canba mḡono n baa tieni ledi ki baa ki kua U Tienu diema nni ki baa yaa miadi kan gbeni?» ¹⁹ A bani U Tienu bali maama: «daa kpaa nilo, daa tiendi mi conconma, daa su, daa pua, i faama a lielo po, daa janmidi a lielo yen taani ki tiendi yaala, ke yaa colini a ba yeni a na. ²⁰ Ke o ja yeni: «canba, n colini li kuli daa tie naciema i.» ²¹ ke Jesu yedi o: «bonyenli n pḡodi a. Kuadi a piama kuli ki teni li ligi taliginba. Yeni, a baa baa ḡalmani tanpoli po ki ḡodi nni.» ²² Ama o pali den wadi yeni li maama ke o siedi ki ²³ Jesu den nonli ki diidi o ḡodikaaba: «Li paa o piado po yeni wan laa U Tienu diema» ²⁴ ke li lidi o ḡodikaaba. Ke Jesu ḡo yedi ba! «N bila, U Tienu diema nni kuama paa hali boncianla!» ²⁵ Li paa o ḡalmandaano po ki cie u yodiyuogu n baa kua u kpalipiemu bonli nni. ²⁶ ke li liidi bi ḡodikaaba ke bi ji maadi yeni bi lieba. «ḡmaa n baa fidi ki baa mi faamima?» ²⁷ Jesu den diidi ba ki yedi: «li paa o nilo po i ama laa paa U Tienu po kelima

bonli kuli tie faala U Tienu kani.» ²⁸ Ke Pieri ji cili ki maadi yeni o: «diidi tinba ti ŋaa tin pia yaala kuli ki ŋodi a.» ²⁹ Ke Jesu yedi o: «N maadi yeni i mɔni yua ŋaa o deni; o ninjaba; o ninsiaba; o na nba; o ba nba; o bidi bii o tinga min yeni o labaalijama po. ³⁰ kan baa baliga mɔla ne li yaa pan tie li ŋanduni panli nni yaaka. ³¹ Ama yaaba n den liidi, bi tɔba baa juodi, ki yaaba n juodi n kua liiga. ³² Ban bo do Jelusalema, Ke Jesu kua liiga ke ti jawaandi kua yaaba n bo ŋɔa o puoli. Lanwani Jesu den paadi yeni o piiga n ŋɔdikaaliediba ki maadi ba yaala n cuoni o po. ³³ «Cingi mani tin do Jelusalema ne, bi baa kuadi o nilo biga saligidanba yeni li balimaama danba po ke ban cagini o ki kpage u ³⁴ Bi baa laa u, ki cidi o po ti ŋansɔndi o po ki piagi o yeni a gbana ki cedi ban kpage u ama danataa daali i o ba fii.» ³⁵ Jaka yeni San sebede bila bo nangini ki yedi: «canba, ti bua ŋa. Tieni ti po tin baa mia yaala kuli.» ³⁶ Ke Jesu yedi ba: «i bua min tieni i po be?» ³⁷ Ke bi maadi o: «cabi ti tin taani ki kali yeni a a kpiagidi nni yendo a jienu poo lielo a ganu po.» ³⁸ Ama Jesu den guani ki jiini ba: «i bani yin miadi yaala, i baa fidi ki ŋu fala baliga ŋinma yaala ke n baa ŋu, bii i baa fidi ki wuli fala ŋinma yaala ke baa wuli i?» ³⁹ Ke bi maadi o: «ti dagidi yeni tin fidi.» Ke Jesu maadi ba: «Fala bagili ŋinma i baa fidi ki ŋu ki bia wuli. ⁴⁰ Ama yaala n tie ki kali nujienu po bii nuganu po, la tie min kaa n teni i, ama li tie yaaba yapo ke lan kani den bogini.» ⁴¹ Bi ŋɔdikaaba piga n gbadi, ke bi pali biidi Jaka yeni san po. ⁴² Ke Jesu yini

bi kuli o kani ki maadi: i bani ke ban nua yaaba ke bi tie i buoli liiga yaaba yeni bi maadi ba, ke o paalu danba mo die ba. ⁴³ Ama i yaa siiga, lan daa tie yeni. Yua n bua wan tua niamo wan yaa tia i tuonsɔnlo. ⁴⁴ Yua mo bua ki gaa liiga n tua i kuli yaa yonbo. ⁴⁵ kelima o nisaalo bija ki cua ki bua ban yaa sɔni o po ka, ama ki wani mono n yaa suani tianba po, ki go puni o miali ki kpe ki da ki faabi bi niba bonciala.» ⁴⁶ Jesu yeni u ɲɔdikaaba pundi Jeliko dogu nni. Ban ba ɲa Jeliko yeni o ɲɔdikaaba niba boncianla den ɲɔdi o, Batime bija, den tie juanmo ki ka o sankunu ki miadi. ⁴⁷ Wan den gbadi ke Nasaleti Jesu kpendi u sani po, ke kpandi ki yigini: «Jesu, Davidi, bijua gbadi n po mi ninñima!» ⁴⁸ Niba boncianla den fu yeni o juanmo, ki maadi ke wan suoni. Ama ke o ɲanmi ki kpaandi ki pugini: «Davidi bijua, gbadi n o mi ninñiima.» ⁴⁹ Jesu den gbagi ki sedi ki yedi ke ban cua yeni o. Ke bi yeni o juanmo yeni ki yedi o, paagi a pali: «Fii ki sedi! o yi ɲa» ⁵⁰ Ke o taa o liadi cianla ki lurni, ki fii yenma ki cua Jesu kani. ⁵¹ Ke Jesu ɲmiani o ke yedi a bua mintieni a po be yo?» ke o juanmo yedi: «canba, n bua min guani ki nɔnli.» ⁵² ke Jesu maadi o: «yaa caa, a dandanli paagi a.» Li yogunu mono ke o nɔnli ki ji ɲua Jesu.

DIANGBENGA 11

¹ Didi kile ban den nagii Jedusalema; kipundi betifase ya dogu kunga yeni betani, olive ya jualipo, Jesu den sɔni o ɲaadikaaba. B ombilie.
² Ki yediba: «gedimaniya dogbiga nye yiliga na. I ya baa kua lienni ya yogunu, yi baa la

ņunjapani ki nulo daa jago ki o luo. Yin lodo mani ki cuaniona. ³ Ya nilo n buali yii: be ya po i ki yi tie lani, yini ņmiano, ti yombedano n pia o buama «O baa cabi yi cuani o n kani» ⁴ Be den gedi ki ban la ki liņunjanli yeni ki o luo niipo o bulinaa jabukani yabu n ku yeni li sanja ciali. Ki be lodo. ⁵ Ya niba nn den yelikani be siigini tiabaa nn bualiba: Yi tie be lani ki na lodi liņunjanli. ⁶ Ki bi gua ki ņmiamba nani Jesu n den yedibi maama. Ki bi niba yeni ņaaba ki bi gedi. ⁷ Jesu ņaadikaliediba guaniyeni o ņumbo o kanikita bi lidigbagida ki tieni ligali ki Jesu jagi o. ⁸ Bi niba bociaala den taadi bi tiayiekaadi yeni ya kaadi faadikin. Bi den cua i kuani nni ki tedi o sōnōnni. ⁹ Yaba den ye o liga yeni yaba den ņaa o puoli den kpaadi kiyiniki tua: «Hosana! yombedano ņanbili nn ya ye yeni yua nn cuoni a yel po. ¹⁰ O tienu ņanbili n seligi ya bali ka dini na, tiyaja Dafidi den kpa ya bali nali nn ba ti kpiagidi nali tanpolijama!» ¹¹ Jesu den pundi Jedusalema, ki kua lijanli nni, ki diidi bolikuli ki gbeni li den sua ki o yeinu bua ki baa, ki o sua giki gedi betani yeni o piganaadikaliedi. ¹² Lan fii fandi ki o nani betani ki gaani, ki n koma cuo o. ¹³ O den nua yali fagima ki bukankanbu se yeni o faadi, ki o gedi bu kani ki bani ki o ba la liba bu po o, ama wa den la liba kuli bu po ki la tie o faadi, kilima la den tie ya yogunu ki yi baa loni. ¹⁴ Ki Jesu maadi bu kankanbu: A ba kuli kango ņmani a ya laana ki o ņaadikaaba gbadi wan yendi yaala. ¹⁵ Ban den pundi Jedusalema, ki o kua li jandielin-ni ki deli nani yaaba n den

kuadi yeni yaaba n den da kuli lienni. Ki tudi ki l ni yaaba lebidi iligii kpagidi yeni a kpjejuada bokalikaala. ¹⁶ Wa den ŋanilo o bakuliyuann denye lijandelinni ki kuadi kuadima kuli. ¹⁷ Jesu den tundiba kiyediba kine: «lidiani kiyedi: n diegu kan ya tie ya diegu ki bi yigu o tienu jandi dielii niibuoli kulipo kaa? ama yimba wani, ta ki tieni a Nayiga yuonu kanu.» ¹⁸ Bisalayidikaciaba yundamba yen o tienu bali maama tundikaaba n den gbadi lani, bi ji den diidi ban ba tieni maama ki kpao. Kidungini, bi den jie o kilima bi niba bociaala pali den mangi o tunda po. ¹⁹ Li dajoboanli, Jesu yeni o ŋaadikaaba den nani o dagu nni. ²⁰ Lan den fi ki fa o tiŋaagu, bi den pa o sanu nni ki poa ki gaagi yeni bu kankanbu bi den laa ki bu kankanbu cuodi yeni o jiina kuli. ²¹ Piel den tiadi Jesu n den yedi yal ki maadi: «Llabi, diba! bu kankanbu yuugu ka solo yeni cuodi.» ²² Jesu den ŋmiaba, «ya duu mani o tienu po. ²³ N waani yi yeni e moani, yua n yedi lijaali ne: Fii ki ban baa minin ciaman nn, ka kubi maalimilie o palinni, ama ki duu wan yedi yala yeni o pali kuli li go ba tua yen n ne, kilima o tienu n ba tien nni. ²⁴ Yene da, ki n maadi, yii jandi ki miadi yalikuli, ya dua mani ki yiiba likuli, ki li go baali tie yiiya yala. ²⁵ Yin se ya yogunu ki jaandi, yi ya tiadi ŋa pia n maama yeni nulo kuli ŋa dii sugili o po, ki yi baa ya n ye tanpoli n puniyi mo sugili yituobiadi po. ²⁶ Ama yi ya puni sugili yaaba n biidi po, yi baa yua n ye tanpolimo kan puni sugili yi biidi po. ²⁷ Bi den pundi Jedusalema, Jesu n den goadi li jandidieli

nni, bisalayidika aciaba. Bisalayidikaciaba, yeni o tienu bali maama tundikaaba, yeni a nikipela, den cua o kani. ²⁸ Ki bualo: li laa bali ya po-i ki a tiendi ya boanla na? nme n puni na li bali ka tiendi l? ²⁹ Jesu den yedi ba: «n ba buali yi boyenla; yiya nmani nni n moko n ba waani yii ya bali yaapo ki n tiendi laa bonla. ³⁰ Jan n den wuu binba o tienu nima yeni o tienu den puni o li bali bii. Bi niba den punio? nmiani mani. ³¹ Bi den juogi bi siiga ke yedi: ti yedi, ki o den baali tanpoli, o ba yedi tii. Be ya po i ki yii na den tuo ki ga o maama? ³² Ama ti go yedi, bi niba komi, bi den jie bi niba yaba den tigidi yeni, kilima bi niba kuli den tua ki jan tie yua n songidi o tienu maama. ³³ Ki bi nmiani Jesu ki yedi: «tii bani.» ki Jesu ma maadiba: «n mako n kan wani i yi yua n yua n puni nni laa bali ki n tiendi laa bonla.»

DIANGBENGA 12

¹ Liya puoli Jesu den tundi ba ki pua n kpanjama. Ki maadi: «o nilo den nu o damongu tiidi kuanu, ki kpaaki gogidi lindi o k kuanu, ki gbiidi o. Buogu naani kibi ba nanbidi o damongu. Ki go maa lidieli ki tienili pagiliki guuni bi niba, ki fii ki gedi o sonu. ² O yogunu pundi, ki o soani o tuosoanlo yendo bi kuaguba kani kiwan ga o tiidi luana. ³ Ki bi kuaguba cuo ki pua o ki lebino famma. ⁴ Ki o go soani o lielo ki bi pua o yal ki padi o yuli ki go fiago. ⁵ Ki o go soani o tiana ki bi cuo ki kpa o. Li ya puolipo bi soani n nacintaba nani bi kpiaba bi pua bi ne ki kpa bi tianba nani ban den kpia tieni cincinli yaba maama. ⁶ O kuadano go da den sieni ni

yendo ki ba saani o, wani den tie o biga yua ki o bua o yali bojanla. Wani n den tie wan juodi ki soani yuo. O den yedi diidi o tie n biga bi ba conlino. ⁷ Ama bi kuagaba den juogibi nmioli nni ki yedi: One wani n ba diedi li faali cuamani, tin kpao ki diedi li faali. ⁸ Ki bi cego, ki kpao ki luno o kuanu kunu. ⁹ Moanla, o koandano mo baa tieni lede yeni o koanu? o baa cua ki deli yanni bi koanguba ki biambi kuli ki ta o koanu ki guuni tiamba. ¹⁰ Ida bani ki cogi ya diani n tie na bi? Li tanli yal ki atamaala den luni laa tanli nn tua lidieli tanpuli. ¹¹ Lni ya bonla den nani o tienu kani ki nani ki dagidi bi niba po. ¹² Bi denbigidi ban cuo Jesu ama bi den jie o niyuligu kilima bi baniki o den maadi laa. Maama kilima bani. Lan yaani ban siedi ki nao. ¹³ Lani n pendi bi den soani Jesu kani faliseninba yeni o bado clodo buakaaba bi tianba ki ban diao o maadiagu ki cuo o yeni bi maaman ni. ¹⁴ Bi den cua ki yedio: «canbaa ti baniki a tie maamaani daano nnaa jie nba kuli, nnaa gagidi o ba kilima bi niba n nua ki o tie maama po, u tundi bi niba o tienu. Sannoandima yeni i moamoani mo. Li pia o sanu ki tin pa lonpo o badieciano sesa? tin pabi, tin da pa i? ¹⁵ Ama Jesu n den bani bi yubontuona po yeni ki o maadi: «be yaapoi ki yiibigidini ki bua ki cuo nni? cuanimani lidibalina mi diidi.» ¹⁶ Kibi cuani Jesu po dibayenli. Ki maadi ba: «nma yeli yeni nma ya namangun ye lipo? ¹⁷ Ki Jesu maadi: «yim teni mani sesa wan n die yal ki teni o tienu mo o tienu n die yal.» ki li ya kilidiba yeni wan yedi yaala. ¹⁸ Sadisaniba yab den ki tuo bi kpienba yiedimapo, den kua Jesu

kani. ki buab: ¹⁹ «Camba, Moisi den diani ti po, li ya sua ka ninjua kpe ki ŋa o denpua. Ki o na malo biga, a ba Fiidi ki ta o denpua ki mali o po ti bidi. ²⁰ Jabalele den ye, o nikipelo po den kuani o pua, ki kpe ka mali biga. ²¹ KI yua tua o po mota o pua yeni ki mo kpe ka mali biga. Li go den tua yene o talo moya po. ²² Bani bombalele yeni kuli den tao Ama o ba kuli yakani wa den sieni buolu, o pua yeni mo den kpe. ²³ Bi kpieba yiedima, bi kuli ya ti guaniki ba lmiali, ŋma ba diedi o pua? kilima bani jabalele yeni kuli kuano. ²⁴ Jesu den guani ki yediba: «Laatie ipo moamoani ki bi kpieba yiedima po tie yala ki yii tudi, kilima yi bani i diani yedi yala, bi o tienu palu n doa maam n m? ²⁵ Kilima, ya yogunu kibiti fii bi kpieba siiga, bi kankuani puoba, bi go kan punibi yuli lipokuali po, ama bi kuli ba ya tie nani malekinba yeni tanpoli diema nni. ²⁶ Ama yala n nua bi kpienba yiedima po, i daa kpa ki cuogi Muiisi tili, naani n togidi o tisogu kani ya maama, o tienu n den maadi yeno ki yedo yala: Mini n tie Ablahama tienu, Isaka tienu, Jakoabo tienu? ²⁷ Wa tie a kpiema tienu ka o tie yaaba foya tienu yo. Yi tudi bon cianla. ²⁸ Lbalimaama tundikaaba yendo den gbadi ban nia yala; o den la ki Jesu jiino hali boŋanla. Ki o bualo: «Libalimaama kuli nni, mile n tie li mayuli?» ²⁹ Jesu den goa ki yedo: «Limaayulitie mine, Isalele yaaba ti yombidano o bado o tienu tie yendo. ³⁰ A ba buo a yombidano a tienu yeni apali kuli, yeni a naano kuli, yen a maalima kuli, yeni a paalu kuli. ³¹ Diidi o bonlielo jua n tua nne: Abaa bua a lielo nani fini a ba yeni laa pia

kuliya maama n cie libalimaama nni maani. ³² Ki lo maado: «Linjani, cambia! a maadi i moni ki o tienu tie yendo tienu ba kuli ki ye kaa tie wani. ³³ O nilo n bua wani yeni o pali kuli, yeni o jantial kuli, yeni o paalu kuli, ki go bua anisaalilielo nani fini ŋa bua a yuli maama yeni, lani n cie padi ya padijukana yeni ya sala ki bi yiidi kuli.» ³⁴ Jesu n din la ki o giino ya giini n dagidi yeni nn yanfuoma, ki o yedo: «ŋa fagi yeni o tienu diema.» lani ya po n pendi, nilo jiki tuo ki buali Jesu buali. ³⁵ Jesu n den tundi bi niba o jan diegu nni, o den buali: «Litien nni lede ki sikilibi nba maadi ki klisiti tie Dafiti bijua? ³⁶ Dafiti wani o ba den gbie yeni o tienu fuonna yua ki yedi: «Yombidano maadi n yombidano, kali nugien po min kedi ŋa ŋma a nananda ting po.» ³⁷ Dafidi mono den yii u «o yombidano», yeni li ba tieni lede o ga ka n tua Dafidi ya biga? ya nicianba n den taani kuli den gbadi wa maadi yal. ³⁸ Jesu tunda nni, o den wani ki ban fangi bi yula yeni yaaba tundi o tienu maama ki bua ban ya goadi yeni a liadiciama, ki go bua bi niba n ya fuondiba ki kpiagidi ba i daamu nni. ³⁹ Bi go bua liga kali kali a jandidiena nni yeni janciamma kani kuli. ⁴⁰ Ki nan janbidi a kpepuona ki fiedi bi diedi ki jandi ya jandi. N faagi ki bua bi niba nn ya nua ba bi ya buudi ba yabiakicie. ⁴¹ Jesu den ka o tienu dieli nni ki tuoli iligitadiga ki nua bi niba n kpiedi i ligi maama. A piada den kpiendi i ligitadiga ki nua bi niba n kpiedi i ligi maama. A piada den kpiendi i ligi ki li yaba. ⁴² O kpepuoluolo mo den cuan ki kpieni suulo

lie. ⁴³ Jesu den yini o ɲaadikaaba ki yedi ba: «n maadi i monmoni, o kpepuoluodo na puni ki cie yaaba n kpieni i ligi i ligita diga nni kuli.»
⁴⁴ Kilima bani wani kuli kpieni bi ɲalimano nni bi ligi bidi, ama wani, yeni o luoma kuli o nani wan pia yaala ki baa je kuli, kikipieni.

DIANGBENGA 13

¹ Jesu n den ɲa o jandieganni ya yogunu, o ɲoadikoaba siiga yendo den maadi o: «camba didi a tana na diegu n ɲani maama!» ki o maadi:
² «Jesu den yedi o: A laa ya tanciama naa? bi kon tiɲa ba tanyenli n sieni ki ya maa lilieli po ki a kuli kan padi ki baa.» ³ Jesu den kali difie tiidi juali po ki tuoli o jandidiega, pieli, jaka, jan yeni ɲandili den buali o ya buali na bi bebe kanu. ⁴ Waani ti laa bonla n ba ti cuaya yogunu? be ya nanangu n ba waani ki laa bonli kuli baa tieni? ⁵ Lani Jesu den yedi ba: Cuo mani yi yula ki niloba n da ti boundi yi. ⁶ Biniba boncianlaa baa ti cua n ya yeli p ki yedi: mini n tie kisiti. Ki boandi bi niba boncianla. ⁷ Yiya tigbadi ki bi maadi o toabu maama ki go togidi yi o toabu laabaalo, yin da yanginni mani yi yama, laa bonla kuli ba tieni ama li da kan cua nɲ juodima ka. ⁸ Kilima buolu baa ti fii ki tuogi buolu tianu. Diema mo n fii ki tuogi dietianma, n tindigima baa tieni yi kani boncianla, yeni n koncianma mo baa tieni. Laa bonla kuli daa tie nani o maditugukoanu yeni ⁹ Yin ɲambi ki ya ban iya yulipo ne, bi baa cuo ki gedinu yibi bujiaba kani ki cabi ban pua yii a jandiena nni. Bigo baa gedinu yi bi dogidamba yeni bi batieba

kani nn ya po. ¹⁰ Ama bali ki juodima daa cua, li tie tiladi ki o tienu maama n kpa pundi i nibuoli kuli kani. ¹¹ Bi yati cuo ki gedini yi ti buudi damba kani ya yogunu, yin da yangi nni yi yama yeniyinba maadi yala. Kilima liyogu monlo, o tienu fuonama ba songi nni yi yin baa maadi yaala. ¹² Kpelo yeni o waalo siga nni yendo ba cuo o lielo ki cabi ban kpa o, bibaanba ba cuo bi bila ki cabi ban kpa a bila mo ba fii ki sedi bi danba po. ¹³ Bi niba kuli baa nani yikilima po. Ama yuu n se kilipa kuli bali yeni n juodima kuli, baa ba n tindima. ¹⁴ Yiya ti laa ki ti cangindi bonla ki li wudi bi niba gbanu ki ye ti kaa bi ye naakani yua n cogini o tienu maama kuli n diidi o yulipo. Ki yaba ye yude kuli sani ki gedi a juana po. ¹⁵ Yua n ka o diegu yulipo n da jiidi ki kua deenni ko baa taa liba. ¹⁶ Yua n ye o kuanu mo da lebidi ki kun ni o den po ki baan taa o tiaykaadi. ¹⁷ Fala baa ye yeni ya puoba n punbi yeni yaaba n da njaandi a bila laa dana nni. ¹⁸ Mia mani o tienu ke laa noama dana nni n tua fawaagu yogunu. ¹⁹ Kelema laa dana nni fala baa ye bali boncianla, maama ki li fala. Buolu daa baa tien, halin n cilima o tienu n den tagi nanduna ya yogunu kita pundi hali moala, o buolu kan go tienimo. ²⁰ O Bado o tienu ya bi wadi laadana, niloba kuli kan bi sieni. Ama yeni wan luogidi o buolu siiga yaaba ya po, o ba wadi laa dana. ²¹ Laa yogunu, nilo ya yedi yi: Diidi o tienu n gandi yua ye ne! bi o ye Nepo yinda pia dandanli o maama po. ²² Kilima tuonanda n yedi ki bi tie o tienu n soniyaaba yeni bi songikaa. Faadanba baa fii ki ya tiendi

banma kili tie bonlidikaala hali ke liya baa fidi bi baa boandi o tienu n gandi yaaba. ²³ Yin kubimani yi yula! n tuodi ki waaniyi li kulio. ²⁴ Ama laa dana nni fala yeniya pendi, o yienu baa biigi, o nmaalo nno kan go yayieni. ²⁵ A n̄mabila ba na tanpoli ki boali, tanpoli paali kuli mo baa digibi. ²⁶ Lawanibiba la ke o ja bigua yeti tawaligbandi nni, ki kpendi yeni o paacianu yenu o kpiagidi. ²⁷ Yeni o baa saani o malekinba n̄anduna kuli nni, ban tani wan gandi yaaba ki cili n̄anduna bianu kiya caa hali o guoga. ²⁸ Yin diidi mani o kankanbu kanjaman n waniyi yaala. O bena ya bundi, yibani ke o siagu nagidi. ²⁹ Li go tie yene i yatila laa bona tiendi, yin bandi ki o ja bijua nagini o buliñoabu kani. ³⁰ N wani yi imoamoani ke n naa nifima kuli kan pendi kelaa bonla kuliki tieni. ³¹ Tanpoli yeni tinga kuli baa pendi, ama n maama kan pendi ba ya yogu. ³² Ama yaala n tie li daali yeni o yogu, o ba kuli ki bani, baa malekinba mono yaaba nye tanpoli, baa o bijua mono, ama ba bebe bani. ³³ Yin n̄anbi ke diidil kiya se kilipa kilima yiibani ya yogunu kilitie. ³⁴ Li naani nani o nilo den bua ke gedi o saNu ki taa o deni ki guuni o tuo. Soanba, ki wani yua kuli yeni o tuoli. Ki cabi yua baa gu nba, n n̄anbi ki ya nua ba. ³⁵ Lanwani yin n̄anbi keyese, kilima yi bani canba n baa kpeni ya yogu, li baa tie n̄iagu, o yoagisigu, kotonmuoanga, bii sijaagu. ³⁶ O ya ti li pundi ya yogunu kuli, wan dan cua ke yi dua ki goa. ³⁷ Min n maadi yi yaala, n maadi yua kuli, n ya se kilipa.

DIANGBENGA 14

¹ Paki juanma yaama n ki den nmadi yen dabinlin densieni dna lie saloyidikacianba yudanba yen u tienu maama g banbanda den kpaani yaa snu kibbaa jnbi Jesu ki cuo o k kpa o. ² Bi den maadi yeni bi lieba: «lan tie mi jaanma yogunu, b den jie k biniba n dti fii yeni ku fuugu ki yie li po» ³ Yaa yogunu ke Jesu den ye o gbaado simono deni, ban den di yaa yogunu, o pua den kua ki kubi omuu nni yaa bada ki biyiga alibate ke ki gbie yeni tulate, ke o dunga pa, ke bi yionadinama. O denjobidi libadiga ki wuli o yuli po. ⁴ Li den coagi bi tianba ke bi maadi binnniali nni, ki tua: «be yaa po yo ke o biidi yaa tulale n yena. ⁵ Bi bibaa fidi ki kuudo yaa ligi n cie dubala kobita ki teni aluoda» Ke bi funi yeno lipo. ⁶ Ama Jesu den yedi: «n̄ao mani yeni sua be yaa po yo ke yi biidi opali? o tieni n yaa po bonnanle. ⁷ Yi pia a luoda yi siiga nni yaa yoginu kul yeni yin bua yaa yoginu kuli yi baa fidi ki tieni ba miñanma, ama mini wani yi kan yaa pianni yaa yoginu kuliyi kan. ⁸ Wan wani tieni wan ba fidi ki tien yaala a wuli o wuli n gbanandi po kelima n piinma po. ⁹ Moamoan i maadi yi; ban baa waani o labaalinnamo n̄anduna nni naan kani kuli bi baa tiadi ki togidi o pua nan tieni n po yaala» ¹⁰ K sua juda Isakalielo bi piiga nni kediba siiga yua den gedibi sala yidi kacianba kani kelima o den bua ki kuado bi po. ¹¹ Bi salayidi-ka cianba n den gbadi laa maama yaa yoginu, bi pala den mangi ki bi den jagi ban baa puna yaaligi, o den kpaan wan baa ba yaa sanu ki kuado bi po.

¹² li dancincinli daali yaa paano n ki den ηmadi yeni dabinli, ban yen taki pebiga ki yidi sala paki jaajiema po den bualo: «abua tin gedi le ki ban bobini a po paki jiema ηan di.» ¹³ O den soani o goadi kaaba siiganni bonbi lie, ki yedi ba: «yin gedi u docianu nni yi baa la o ja ke o bagi linin cuali yin ηoado man. ¹⁴ Wan baan kua yaa diegu nni ηoado mani ki maadi yeni laa diegu daano, canba buali: «min le yaa diel, ke n ba je paki jiema yeni n ηaadikaaba. ¹⁵ Yeni o ba waani yi li die tual yaali n yabi ki ηani, yin bobi nni man n po lan kani. ¹⁶ bi ηaadi kaaba den fi kua u dogunni bi den la ke lali bonla kuli tie nani wan den maadi ba maama kebi bobini o po paki jiema. ¹⁷ Kuyen juogu n den pundi, o den cuu yeni o piiga n ηoaka lie diba li kani. ¹⁸ ban den taani ki kali mi jiema kaanu ki di, ke Jesu yedi; «i mamooani n waani yi, yi siiga yendo yua n taani ki di l yeni nni baa janbi nni» ¹⁹ Bi kuli yaa yama den ηmadi yeni bi siiga yua k uli ji den cili ki bualu laa tie mini bi yeni kaa? ²⁰ Jesu den yediba: «li tie yinba bi piiga nni liedi ba siija yendo yua taani ki tuuni yeni nni kusatiagunni. ²¹ Kelima o ni saalo biga baa siedi ηanduna niinni nani landiani o po diani maama ama li yuboanli baa ye yeni yaa daan o nba janbi o ni saalo biga libi ηani lan daano bi yaa bimalo.» ²² ban den di yaa yaa yogunu, Jesu den ta paana, ki tieni u tienu baliga, ki jenda. Ki tenba ki nnaadi: «yin ga nnan ne, li tie n gbanandi.» ²³ o go denta ki tadi nukaaga, ki tieni u tien u baliga ki teniba, kebi kuli na. ²⁴ O den yediba ki ne n tie n saama

n kuani o ŋan taado, yaa saama n wulibi niba boncianla. ²⁵ Yeni imaani n luaani yi, n kan go nu palipe duunt hali yaa daali ke n bao guanu u tienu diema nni. ²⁶ ban den yini ba yanbu ki pendu, b den don o lite tiidi juali po. ²⁷ Jesu den yedi ba: yikidi ba yadi kiŋa nni, kelima li diani nba pua ki kpa o pe kpaalo ti pebidi monyadi. ²⁸ Yeni n yaa ti guani ki fii bi kpianba siiga nni, n baaga yi linga kigedi galile. ²⁹ Pidi den yedo n li yaa tie ba ke n lieba sani mini wani kan sam pipe. ³⁰ Jesu den yedo: «yeni i moani po n maada ba dinla niagu moni yeni o kokolo n ti buudi taalima lie po, a ba nia keŋaa bani na taalimata.» ³¹ ama pieli den yedo: «ba li yaa tie min taani ki kpe yema, n kan tieni lanwani palpe bi kuli den taani ki niani yeni. ³² likani kebi pundi yaa kaanu ke b yi u jetesemane ke Jesu maadi o ŋoadi kaaba kali man ne min gedi ki ban jaandi. ³³ b den ta gidi, jaka yeni jan, lani li pa boanli den kua o ke o yama mo yagi. ³⁴ jesu den yediba: «li paboali cuo nni ha li kili naani nani kpe yen. Sedi mani ne kiya jandi.» ³⁵ Jesu den suli ke fuadi bikani, ki ba kilabini tiipo ki jaandi k l yedi li yaa tie kiliba tuo u naayogunu n foagidi o kani. ³⁶ o den yedi: «abba, n ba a fidi bonlikuli liya batuo ŋan foagini n kani ya fala tadinukaaga n tie-na ama lan da tie mini n bua maama ka, ama a yanbuama n tieni.» ³⁷ o denguanu ki cua bi kani kisua kebi goa ke oyedi pieli: «simono a goa yo? ŋaa fd fidi ke guudinni ba yogu waamu? ³⁸ Fii moni ki ya jandi, ki yintiba nni tulimani. Lipali bua ama tigbannandi

ki pia paalu.» ³⁹ yeni ki o go guani ke lebidi ki ban jaandi kiyedi nani waa bi kpia ki maadiya lanbona. ⁴⁰ O go den liguani ki sua ke bi goa, kilima n guama den ye bi nubina po, lan wani ba ji den fiidi ki nmiano liba. ⁴¹ yeni o den guani ki cua bi kani bombi ta po ke yendiba: «i da li goa ki fuodi halimoala? Lidagidi! oyogunu pundi, o nisaalo bija ji caa ke ban ban kuado ti biidi damba nugunni. ⁴² Fii-mani, tin gedimani, diidi yua n ba koadi nni, o nago.» ⁴³ Wan den maadi ya yogunu, ke bi piigani liediba siiga, yendo yua kibi yii wa juda nageni g pundi yeni bi niba bociaala yeni ti jatiadi ijuugimu a lambana lijandielu cambaaba yeni a gbamba nda yeni lijandielu nikpela soani yaba. ⁴⁴ yua den ba kuaado den wani ba ya banma ke o ba tieni, ki kuaado bi po yua ki sani ki filo ki moadi moadi o tan kpina po «wni yeniyin cuo-mani bojanla kigedi yeno.» ⁴⁵ Juda n pundi ya yogu o li puadi ki noanli jesu, ki maadi a tankpina. ⁴⁶ Laayogunu ke bi nagini ki cuo. ⁴⁷ U noadikaaba siiga yendo n noadi i juuga ke cua ki nani bi salayidiciaaba siiga yendo ya tuubili. ⁴⁸ Jesu den yedi ba: «i cua ke koni yeni nni nani n tie o nayigo yeni, yeniti jatiadi i juugimu a lambana ke la cuo nni? ⁴⁹ min den ye yeni yii, ke tuundi yii daali kuli o jandiegu nni, yii den cua nni. Ama moanla o yogu pundi ki i dianni n den maadi yaala n tien nni.» ⁵⁰ Lawani yaaba n den yeni jesu kuli n sanni ke nao. ⁵¹ O jawaalo yendo den yua o wa, ki piini o, gbanmu po bu kpalibu bebe. Ya yogu ki nibi yeni mubino, ⁵² wan noanliba yeni

o kpalibu ki sani yen cankpeloli. ⁵³ Ban ta Jesu ki gedyeno o salayidi kaaciamo kani, nani ki lijandieli cambaaba yen lijandieli nikpela yeni o tienu maama tili gbambanda taani. ⁵⁴ Pieli den yua hali fagima yeni bi salayidika ciaaban cambaaba diegu kani, o den kali sejennba siga ki nagini omu kilima ti waadi den ye. ⁵⁵ Lijandieli caabaaba yeni bi nikpe juogi kaaba den lingi ban-ba jaligi yaala Jesu ki fidi ke kpa o. Ama bi naa den la liba kuli o po; ⁵⁶ Kilima niba bociaala den pua o po mifaama; ama yeni bi faama po kuli laa tua maani. ⁵⁷ Bi nitianba n fike pua mi ki jaligi Jesu. Ki yedi: ⁵⁸ «ti den gbadi ki o maadi: “n ba muadi li naa jandieli yaali ki bi maa yeni bi niba nu nuugii danata siiga, n ba guani ke ma ya jandieli ke nisaalo ya nugii ka maali, ⁵⁹ ba yen la maama po kuli, ba la ban fidi kijaligo yaala ya po? ⁶⁰ O salayidi ciamo den fii ki sedi bi siiga ke buali Jesu: «ɲa-pia ɲan ba ɲmiani yaala? ⁶¹ Ke o ka ki ɲmini suo wa ɲmiani liba. O salayidikaciamo go den bualo yeni ya lanboli n tiena: «a tie kilisiti, u tienu n seligi o bijua yua yo?» ⁶² Ki Jesu ɲmian: «n tie a ba la o nisalo bijua, ke o ka o paciaabu daano jienu po ya yogunu ki o paalu ɲani tanpoli po ki jiidi u po nani nani o taawaligbamgou yeni.» ⁶³ Ke o salayidi kaciamo cuo o tiadi ki dadi padi ke yedi: i go bua ki gbadi o laa sieda yo o po? ⁶⁴ i gbadi wan suugi o tienu maama. I jagi ki tin tieni o be? bi kuli den taani ki yedi lidagidi wan kpe. ⁶⁵ bine kiili kiya ciidi o po ti nisoandi ki pibinio nunga yeni li cabili, ki pua o yi tanpabi

ki maadi yeno: «bundi!» ki sejeba gedi yeno ki pua wa. ⁶⁶ Lanwaninipli den ye likani u diegu tiipo, janfanyendo den ye likani ki tuunni bi salayi kaciaaba po n cua o kani. ⁶⁷ Wan den la pieli ki o se likani ki yie o mu. O den n̄anbi ki noanlo ki, yedo: «a moko den li ye yeni sasaleti, Jesu.» ⁶⁸ ama ki o nia, ki yedi: «mi bani n̄an bua maadi yaalo.» liyogu o den n̄ani doujagu yeni nni (u kotongu den mua.) ⁶⁹ Ama lan po moko, yaa jafaano n tuuni likani den la o ki go kili ke maadi yeni yaaba n ye li kani: «o ja ne mo bisiiga yendo! ⁷⁰ ama o go den nia. Lan den pugini waan mu, ya niba n den se likani den yedi pieli: maamoni a li tie bisiiga yua yo; kilima a moan n̄ani galile yo.» ⁷¹ Lan wani o den cili ke poligi ki tua: «mibani yin maadi ya jua yeni ya maama.» ⁷² Laa yogunu u kotogu den mua mi liema. Pieli den guani ki tiadi Jesu n den yedo yaala: «hali ki u kotogu talimilie, a ba nia ki n̄aa-bani nni talimata.» o den n̄ani ke ban buudi.

DIANGBENGA 15

¹ O tiña panpangu, li jandieli yeni juki n ba nikpe juocaaba den tani ki diidi ban jaligi maama ki loma guveneeli kani bi den cabi ki sejenba lolio ki bi jedi yeno pilata kani. ² Pilata den buali Jesu: a tie jufi ba bado yo? Jesu den gua n̄miano: Fin moano n yedi. ³ bi salayidikaciaba canba den galigi yesu ki o tien di yaala ki n̄ani. ⁴ Pilata n bualo: n̄aa pia liba ki ba maadi? agbadi ban jaliga ki maadi ka tien nni ya bobigu kuli. ⁵ ama Jesu den ki guano maama ba kuli. Pilata n den laa bola kuli, kili ya ki lido. ⁶ Li den tie bogidili

ki binli kuliguveneeli, paki jaama dana siiga bi ba nani niyendo dasaliga ki na o. Bi den maani ki na bi niba n mia ban kin ba na yua. ⁷ Ki sua jua ba ye li dansalidieli ki bi yi u banasa yeni o lieba, bi den kpa bi ba niba bocian la ya yagu po ki den fi yie loma guvenneli bali maama. ⁸ Lan wani ki o niligu nagi nni pilata kani ki mia o ki wan na niyen do nani ban tie n di maama bi damba bogida po yeni. ⁹ Pilata den bualiba: yi bi bua mi na yi po yua ki yi maadi ki o tie yi bado. ¹⁰ O den maadi kilima o den bani salayidikaciaba n den bua ban tien no maam a, bi den jaligi di Jesu kilima bi den pia yi nanga o po ki dugi nni niba bociala den tua o noadikaaba. ¹¹ Ama bi salayidikaciaba den tudi linitingli ki ban maadi pilata ki wan na banabasa ki kpa Jesu. ¹² Pilata go yedi ba: n ya na yipo banabasa, yi bado yi bua mi tieno be yo? ¹³ Ban yiginni ki puginni: kpao mani. ¹⁴ Laa wani pilata n buali: be ya po? o bidi be yo? ama kibi kpaadi ki yiigi nni hali bojanla kpao mani. ¹⁵ Nani pilata n den tuo linitingili n bua maama, o den. na banabasa, pilata sejenba n pua Jesu a gbana. Laa puolipo, pilata n madi o sejenba ki ban gedi yeno ki kpa o. ¹⁶ Ki sejenba ta Jesu ki gedi yeno bi cagiciaali kani ki tan nni bi tuo soanlieba kuli. ¹⁷ Sejenba n taanni ki gbeni, ki bi ta liadifogidimoangu ki lan Jesu. Ki bi lugi konkoni ya fogiliga ki yilino, o yuli po. ¹⁸ Ki ji fuodo nani bayi fuodi o bado maama ki nuado, ti fuonda juf ba bado. ¹⁹ Bi den puu ya lanbana n yabi o yulipo ki si o po ti noansoandi ki gbandi o nintuali, nani bi coan

nni o yeni. ²⁰ Ban den ñoandi o ki gbeni, ki bi landi o lindi fagidi moangu yali ki bi lan o yeni, ki yuadi ki ta o ya tiadi ki lano ki ñano o dogu nni ki gedi yeno nanni ki bi ba kpali danpoanpoanli po. ²¹ Ama ya jua bi yi u simono ki o tie silindi ya dogu n yua, ki o ba tie alesalili yeni lufut ki bi cindo, bi sanu den ña likani ki bi yieno ki wan tugi Jesu dandanpoli. ²² Sejenba den jedi yedi no ya kanu bi yi gologolita. Laa yeli bundima bua ki yedi, ti yu kpabicuodi kani. ²³ Bi den bua ki ñumio ya duven n den ñmadi yeni mili ama wa den ñuni. Sejenba ta o tiadi. ²⁴ Ki bi kpa o lidapoanpoanli po, ki ta o tiadi ki toanni titia. ²⁵ Li den tie li dali kudi ta yogunu yeni, ya yoginu ki bi den kpa o lidanpoanpoan-li po. ²⁶ Ki bi dian nni ki tabi nni yali ya po ki bi den kpa o li dapoanpoanli po. ²⁷ Yi dian ni yeni nima nni den bua ki yedi: Jufi n ba bado, bi go den kpa bi bibiadalie ki pugini o po. ²⁸ Yendo den ye o jieniu po ki yendo moan ye ganu po. ²⁹ A sanpeda den sugido ki tibidi biyula. Ki tua: ha! Fini yua n den maadi ka ba fidi ki mudi li jandielidana daali ña gua maali, a ya ba fidi tie nni tin diidi, ³⁰ Fie a yuli fini moanlo ñan o dadu po ki giidi. ³¹ Bi salayikaciaba yeni u tienu maama gbanbanda moan den sugidi Jesu ke ñoando. O den maadi bi ninba boncianla kani: o den fie ninba boanciaala ya yogunu kili damba den ye fala nni ama ka fidi fie o ya yuli. ³² O den maadi ki ne: n tie kilisiti; mini n tie ya bado ndie Isalele yaaba. Li ya tie ki o maama tie moan-moani, o bi ña li dapoanpoanpo ki jidi! yen wani ti kuli bi ba

dani o ni nni bi niliediba yaaba ki bi den kpa o bi siiga moan den sugido. ³³ Kudi luoba yogunu li biigili den ba yi tinga kulipo, li den tie yeni hali kuti yiayogunu. ³⁴ Kudi yia po, Jesu den kpaadi ki yiginni ki yedi: eloi, eloi, lamasanbagitani? Lani n bua ki yedi n tienu, n tienu be ya po ka nani? ³⁵ Ya niba n den ye likani n gbadi laa maama yogunu, «eloi» ban ki nanbi li maama nima nni, bi den yedi: cingi-mani o yi o sawali pualo «elia o!» ³⁶ Bi siiga yendo n sani ki ban ta o ciesiobu ki ñua li damiligilinni, babini li kankagili juoga ki niindi ki Jesu n ñu. Ki bi maadi tin guudi mani ke le elia ya ba kua ki jiino lidapoanpoanli po! ³⁷ Jesu n yigini yeni pauma, ku fuodi ki giini ki kpe. ³⁸ Lanyogu o kpalibu yaa ba n den juami ki piigi lijaandidi bunbaba den cili tanpoli ki padi ki jiidi hal tinga. ³⁹ A mintila canba yua n den se li kani n la Jesu kuma, o den yedi maamoani ya ja na go li tie o tienu biga! ⁴⁰ Bi puoba mo de se foangima ki nua. Laa puoba siiga maliyema magidela dogu yua, yeni maliyema jaka na o die kpalo yeni jose. ⁴¹ Banin den yegi jeni Jesu ki gedi galile todi o tuolinni. ⁴² Laa daali den tie n libogili jufi n ba fuodima jama o yen juogu n dagidi. ⁴³ Alimate dogu yua Josefi, yua den ye jufinba nikipela cegili kaaba siiga nni. O den gu tanpoli diema pundima. O den ba li papaali ki gedi pilata ki mia o ki wan casi wan ta Jesu gbanandi. ⁴⁴ Li den lidi pilata yeni Jesu n tuodi ki kpe maama. Ke o yini amintela kobiga n yudano ki buali o gbadi i Jesu kpe na. ⁴⁵ Wan bandi amintela kobiga yudaano kani ke o kpe

ke o cabi JOsefi o gbanandi. ⁴⁶ Josefi den daa u kpalipiemu ki jiini o li dap onponli po ki bobini o o kpalipienbu yeni ki gadi ki pan duani o yaa kakuli ke bi kpiedi u tangu po ki bindi li tanli ki biini. ⁴⁷ Magidala Maliyama yeni Maliyama yose na den se ki nua ban duani o naani kani.

DIANGBENGA 16

¹ Mi fuodima daali n den pendi, Madagalapua yuan yi Maliyama den daa Alomata ki cua banmii Jesu gbannandipo. ² Li den tie li dacincinli sijaogu panpangu ke bi den gadi li kakuli. ³ Bi den yedi bi lieba: nma baa pan luodi ti po, yaa tangu n biigi li kakuli? ⁴ Yaa yogunu ke biyaa gi nonli li kakulipo, ki la nilo ba ke o bindi li kakuli tanciangu. ⁵ ban den kua li kakuli nn, bi den la o jawaalo ke o lani ti tiapiendi ki ka bi nu jienu po ke u jawaanbu cuoba. ⁶ O den yedi ba: da jie mani, yi kpaani Jesu Nasaleti yua ke bi kpagu yeni. O fii u, waa ki ye ne. Diidi mani ban den duani o naani. ⁷ ama yi gadi ke pan yedi O nodikaaba yeni pie li ke o gaa liiga ki gadi Glile. Lani po kebi baa laani nani wan den yedi ba maama. ⁸ Bi den nani li kakuli nni, ki sani. Li den lidiba hali ki jegiba bi den ki maadi nilo liba kuli kelima bi den jie hali. ^{*} ⁹ Li dacincinli daali sijaogu panpani, wan den fii yaadaali yaa Maliyama ke o den beli ki nani o niini cilicilibiamu lele yen den kpia ki la o. ¹⁰ O pua yen den ban togidi yaaba den yeni o yaa yogunu ki den kpiini ki go buudi o po. ¹¹ Ban

* **DIANGBENGA 16:8** boncianla.

den gbadi ke o guani ki fuo, ke o pua yen la o, ama bi den ki tuo daani. ¹² Lan n den pendi, o den dogidi o ba niba lie kani yeni Manati tiadi ya yogunu ke bi den cuoni ki ñani u dogu nni. ¹³ Laa niba n den gadi ke pan togidi yaa ñodikaaba n sieni, ama bi mo den ki tuo ki daani. ¹⁴ Lan den pugini waamu, Jesu den dogidi o ba o ñodikaaba piiga n yendo kani yaa yogunu ki den taani kikaa li kpagili po. O den maadi ba bi dandanli luoma yeni Pajuali, kelima baa den tuo ki daani yaba den yedi ba ke bi laa Jesu ke o fii bi tinkpiiba siiga nni. ¹⁵ O gua den yedi ba; Gadi mani ñanduna munli kuli ki yaa wangi O Labaalinjanmo. ¹⁶ Yua n tuo ki daani, yin wuli U Tienu ñima o baa faadi, ama yua n ki tuo daani, bi baa jia o buudi. ¹⁷ Yaa ñua mani yaa banciama n ba ñua yaa ba tuo daani. N yeli nni, bi baa beli ti maalibiidibi baa maadi mi malanma. ¹⁸ Bi baa cuo i we yeni bi nuugi, bi go yaa ñunba ñogibugu mo li kan fidi ki tieni ba yaala n bia. Bi yaa maani bi nuugi a yama po, se ban paagi. ¹⁹ Ti yonmidaano n den maadi ba ki gbeni o den yugi ki doni tanpoli po ki pankali U Tienu jienu. ²⁰ O ñodikaaba den siedi ke pan wangi o labaali kuli yaa yogunu ke ti yonmidaano den suani yeni ba, o den ta bi po i mòmòni yeni n bangiciama baoncianla den ñuaba o maama nni.

Bible Gourmantche
The New Testament in the Gourmantche language of
Togo
Le Nouveau Testament en langue Gourmantche du
Togo

copyright © 2020 Door 43 world-wide mission community

Language: Gourmantche (Gourmanchéma)

Dialect: Gormantche

Translation by: Door 43 world-wide mission community

Contributor: Andrew Rice, Gourmantche, Gux, Parfait, Parfait-Ayanou

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2020-08-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 14 Aug 2020

1168f00b-eabf-5a7b-9fed-4d2120867558